

Yavuz Sultan Selim

YAVUZ SULTAN SELİM

YAVUZ SULTAN SELİM

İsmail Uzun

YAVUZ SULTAN SELİM
Muştu Fetih Kitapları

Copyright © *Muştu Yayınları*, 2010

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör
Zekeriyya ŞEN

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Akademik İnceleme
Salih GÜLEN, Muhittin KÜÇÜK, Dr. F. Muharrem YILDIZ

Resimleyen
Lojistik Art Sanat Destek Evi

Sayfa Düzeni
Mernuş KALKAN

Kapak
Mernuş KALKAN

ISBN
975-8968-68-8

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarıncı Yolu Üzeri Nu: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Mayıs 2010

Genel Dağıtım
Gökkuşluğu Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. Nu: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey / İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Muştu Yayınları
Kısıklı Mahallesi Meltem Sokak No: 5
34676 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.mustu.com

İÇİNDEKİLER

Yedi Benli İşaret 1

Atılgan Çocuk 7

Kitap Kurdu 11

Geleceğe Hazırlık 15

Trabzon'da
Yaman Bir Şehzade 19

Haddini Bilmek 23

Padişahla Görüşme
Çabası 27

Evlât Hasreti 32

Gönülsüz Emir 36

Mücadelemiz
Huzur İçin 41

Biz Selim'i İsteriz 44

Gözüm
Arkada Kalmaz 51

Birlik Beraberlik 55

Çadıra Atılan Ok 60

Sahabe Sevgisi 64

İlginç Bir Rüya 67

Padişahlıktan
Çekilirim 72

Harama
El Uzatmayan 76
Ordu

Harp Çadırdan
Yönetilmez 79

Özlenen Ziyaret 82

Olağanüstü Hadiseler 87

Tomanbay'ın Topları 92

Mukaddes Beldelerin
Hizmetçisi 96

Kutsal Emanetler
İstanbul'da 99

Şerefli Kaftan 102

Allah'ın
Sevgisini Kazanmak 107

Ahiret Yurdu 111

Şirpençe 115

YAVUZ SELİM HAKKINDA...

Henüz dört-beş yaşlarındayken tahtadan kılıçlarla oynamaya başlamıştı. Sekiz-on yaşlarında ata binme sevdasıyla dolmuştu içi. Yerinde duramayan, cesur, atıl-gan bir kişiliği vardı. Bununla birlikte okumayı, araştı-rmayı da hiç ihmal etmemişti. Çocukluğunda ve gençli-ğinde vaktinin önemli bir kısmını kütüphanede geçir-mişti. Her biri apayrı bilgi hazinesi olan kitapların arasında daha da bir mutlu olmuştu Şehzade Yavuz.

“Hayat, çocuklukta bir tomurcuklanma ve neşedir. Geçlikte fetih ruhu, ihtiyarlıkta da öteye gitmiş dostlara kavuşma arzusu...” diye tanımlanan hayat tarzına çok benziyordu Yavuz Selim’in ömrü... Belki sadece ihti-yarlığı çok az tatmıştı. Fakat yaşadıkları ona sanki yüzlerce yılın tecrübesini kazandırmıştı.

“En uzun ömürlüler çok yaşayanlar değil, ne yapıp edip zamanı en iyi şekilde değerlendirenlerdir.” diyor büyüklerimiz... İşte Yavuz Sultan Selim de bu açıdan en uzun ömürlülerden sayılır. 1470 yılından 1520’ye kadar elli yıllık kısacık hayatına büyük hizmetler sığdırmayı başarmıştı. Sekiz yıllık padişahlığında, belki de seksen yılda yapılamayacak büyük işler yapmaya muvaffak ol-muştu Allah’ın lütfuyla...

Yavuz Sultan Selim’in gönlü Allah ve Peygamber sevgisiyle dopdoluydu. Kur’ân’a ve İslâma sımsıkı bağlılığı, belki de başarılı olmasında en büyük etkendi.

Yayın Kurulu

YEDİ BENLİ İŞARET

Amasya'nın şehir konağında tatlı bir telâş, hoş bir heyecan yaşıyordu. Ebe Hafsa Ana:

– Hizmetçilerden iki kişi acele yanıma gelsin, diye bağırdı. İki hizmetçi kız, hemen ebenin yanına koştular. Hafsa Ana onlara:

– Validemizi biraz yürütün, dedi. İki hizmetçi kız da hemen Ayşe Hatunun koluna girdi. Ayşe Hatun, konağın harem salonunda, hizmetçi kızların desteğiyle yürümeye başladı. Oldukça zor yürüyordu:

– Kızlar, dedi Ayşe Hatun. Ben ilk çocuğumda bile bu kadar sıkıntı çekmedim. Bu farklı bir çocuk olacak herhâlde.

Kızlardan biri gülerek:

– Erkek olacağı benziyor validem. Çünkü yüzünüz ay gibi parlıyor, dedi.

Yüzü, terden boncuk boncuk olan Ayşe Hatun:

– Hep öyle derler, ama yine de doğrusunu Yüce Allah’tan başkası bilemez. Kız olsun erkek olsun, yeter ki sağlıklı, hayırlı bir evlât olsun, dedi.

Bir ara durup dinlenirken diğer hizmetçi kız:

– Hanedanda erkek çocuk anası olmak herkese nasip olmaz validem, diye ekledi. Sonra birlikte yürümeye devam ettiler. Biraz rahatlayan Ayşe Hatun:

– Bu yürüyüş bana çok iyi geliyor kızlar. Yoksa bel ağrısından duramıyorum, dedi.

Kızlardan birisi bir anlık derin düşüncelere daldı. Sonra edep ve saygı dolu bir eda ile:

– Validem, annelik kolay değil elbet, dedi. Bir bebeği en az dokuz ay karnında taşımak, sonra bin-bir sancıyla onu dünyaya getirmek... Herhâlde bu yüzden mümkün değil ana hakkını ödemek.

Bir süre sonra Ayşe Hatunu odasına götürdüler. Odanın genişçe penceresi konağın arka bahçesine bakıyordu. Dışarıdan gelen kuş ve arı sesleri dinmek bilmiyordu. Bu güzel sesler ilkbaharın geldiğini müjdeliyordu.

Ayşe Hatun, Şehzade Bayezıt'ın eşiydi. Hamile idi ve doğuma az bir zaman kalmıştı.

Amasya şehri Yeşilırmak'ın geçtiğı vadide kurulmuştu. Şehir, her sene baharın gelmesiyle yemyeşil zümrüt gibi bir renge bürünürdü.

Nehrin her iki yakasına kurulmuş bu şirin şehir; camiler, mescitler, çeşmeler ve külliyelerle donatılmıştı. Baba, Şehzade Bayezıt, bu güzel beldenin valisiydi. Vaktinin önemli bir kısmını ibadet ederek ya da âlimlerin ilim meclislerinde bulunarak geçiriyordu.

Bir gün konağın önünde derviş kıyafetli biri belirdi. Uzun süre konağın etrafında dolaşınca, nöbetçiler bu adamdan şüphelendi. İki asker hemen ona doğru koştu. Ancak derviş kıyafetli adam, yerinden hiç kımıldamadı bile. Nöbetçilerden biri:

– Hey! Ne yapıyorsun burada? Nesin? Necisin?

Nereden gelip nereye gidiyorsun, gibi peş peşe sorular sorunca, derviş gayet sakin bir şekilde:

– Telâşlanmayın! Ben bir yolcuyum buradan geçiyordum. Padişahımızın şehzadesi Bayezıt'ın burada olduğunu duydum. Ona bir selâm verip duasını alayım istedim, dedi.

Dervişin sakin ve olgun hâlini gören nöbetçiler şaşırmışlardı. Bu aydınlık simalı garip adam:

– Beni Şehzade Bayezıt ile görüştürünüz, dedi. Nöbetçilerden biri:

– Zat-ı şahanemiz konakta değiller. Lalamız Hüseyin Sırrı Paşa ile beraber dergâhtadırlar. Yakın zamanda da burada olmazlar, dedi.

Bu sözleri duyan adam, başını öne eğip konağın önündeki bir kütüğün üzerine oturdu. Sonra da:

– Oğlum bana bir su getirebilir misin, diyerek onlardan su istedi. Nöbetçilerden biri hemen koşup su getirdi. Adam hem suyu içiyor, hem de dualar ediyordu. Nöbetçilerle adamın konuşması uzayınca, etraftan birkaç kişi de oraya toplandı. Adam oturduğu yerden konuşmasına devam etti:

– Yakında bu konakta hanedandan bir erkek çocuk doğacak. Bu çocuk babasının yerine tahta çıkacak. Bu çocuğun vücudunda yedi ben olacak. Osmanogulları bu çocuk ile inşaallah yedi ülkeye galebe

çalacaktır, deyip oturduğu yerden doğruldu. Oradaki herkes bu sözlere çok şaşırılmış, hayretle birbirlerine bakıyorlardı. Kimse bir şey söylemeden o:

– Sultan Bayezıt’a selâm söyleyin, deyip yola koyulmuştu bile. Kısa sürede de gözden kaybolup gitti. Akşamleyin Şehzade Bayezıt konağa geldi. Nöbetçiler durumu ona anlatınca:

– Hayırdır inşallah, deyip konağa çıktı.

Ancak, derviş kıyafetli bu esrarengiz yolcunun konuşmaları bütün konakta, hatta Amasya sancağında dilden dile yayıldı. Onun için doğum daha bir heyecanla ve merakla bekleniyordu. Bu arada Ayşe Hatunun doğum sancıları iyice artmıştı. Herkes konağa toplanmış Ayşe Validenin bir an önce kurtulması için dua ediyordu. Şehzade Bayezıt ise bu sırada mescitte Kur’ân okuyordu.

Bir süre sonra bir görevli heyecanla genç şehzadenin yanına girdi. Önce selâm verip:

– Bir erkek çocuğunuz oldu sultanım, diyerek müjdeyi verdi. Bayezıt Han ise gayet sakin bir tavırla:

– Elhamdülillah! Şükür Rabbimize. Hayırlı bir şehzade olur inşallah, deyip Kur’ân okumaya devam etti.

Çocuk doğunca, başta Ebe Hafsa Ana olmak

üzere orada bulunan herkes hayretler içinde kalmıştı. Çünkü bu çocuğun sırtında tıpkı o adamın dediği gibi tam yedi tane ben bulunuyordu. Bu durum, babası Şehzade Bayezıt'a bildirilince, o da bebeğe bakıp hayretler içinde kalarak tekbir getirdi. Ardından iki rekât şükür namazı kıldı. Daha önce böyle bir şeyi ne görmüş ne de duymuştu.

Doğumdan sonraki yedinci günde, nur topu gibi çocuğu beyaz kundağına sarıp babasına getirdiler. Bayezıt, "Bismillah!" deyip çocuğu kucağına aldı. Bebeğin sağ kulağına ezan-ı Muhammedî, sol kulağına kamet okuyup dua ederek ona "Selim" ismini verdi.

Anne Ayşe Hatun, sırtında yedi tane ben olan bebeğini şefkatle kucaklıyor, bütün huysuzluklarına sabrediyordu. Onu bile abdestsiz emzirmeye özen gösteriyordu. O, geleceği önceden muştulanan yavrusunu kendi sütüyle beslemek istiyordu. Selim bebeğe, iki yaşını dolduruncaya kadar sadece anne sütü verdi.

Selim'in kırk yaşlarındaki dedesi Fatih Sultan Mehmet ise tıpkı gençlik yıllarındaki gibi geceyi gündüze katarak çalışıyordu. İstanbul'un fethinden sonra da durup dinlenmemişti. Allah'ın yüce adını dünyanın dört bucağına duyurmak, zulümleri sona erdirip adaleti kurmak için fetihten fetihe koşuyordu. Ve neredeyse at sırtından hiç inmiyordu.

ATILGAN ÇOCUK

Şehzade Yavuz dört yaşına gelince, Molla Muhyiddin Efendi ona hoca tayin edildi. Hocası onun her türlü eğitimiyle ilgilenecek, en güzel şekilde yetişmesi için ne gerekiyorsa yapacaktı.

Bir gün Muhyiddin Efendi, kalfalardan Mehmet'i yanına çağırdı. Onu bir marangoz atölyesine

gönderip tahtadan bir kılıç yaptırmasını istedi. Mehmet Kalfa, hemen atölyeye gidip tahtadan oyuncak bir kılıç yaptırdı. Kılıcı getirip Muhyiddin Efendiye teslim etti. Muhyiddin Efendi de bu tahta kılıcı küçük şehzadeye hediye etti.

Şehzade Yavuz, bu oyuncığa çok sevinmişti. Tahta kılıcı deri bir kemer ile beline bağladı. Onu yanından hiç ayırmıyordu. Nereye gitse oyuncak kılıcını yanında taşıyor, sürekli onunla oynuyordu. Şehzade Yavuz, çok atik ve hareketli bir çocuktur. Bir türlü yerinde duramıyor, atlıyor, zıplıyor sürekli hareketlilikten hoşlanıyordu. Bu yüzden çok terliyor, âdeta sıırıslam oluyordu. Hocaları onu çok defa zaptedemiyorlardı. Hareketlerindeki çevikliğinden dolayı ona “Yavuz” lâkabını vermişlerdi.

Yavuz Selim’in çocukluğu çok hareketli geçmişti. Oyunları hep savaş üzerine idi. Konağın bahçesinde kumdan kaleler yapıyor, sonra da tahta kılıcı ile onları darmadağın ediyordu. Arada bir sepet ve küfeleri önüne sıra sıra diziyor, bir hücumla onları yere seriyordu. O, bu tür oyunlardan büyük zevk alıyordu. Hocaları ise onu uzaktan uzağa izliyor, ileride güçlü bir komutan olabileceğini düşünüyorlardı.

Bir gün hocalarından Taşköprölü Muslihiddin Efendi, küçük şehzadeyi yanına çağırdı. Ona:

– Söyle bakalım Selim, büyüyünce bu kılıç ile

ne yapacaksın, dedi. Yavuz Selim hiç beklemeden:

– Kötülerin hepsini yere serip, dünyayı iyilerle dolduracağım hocam, diye cevap verdi. Hocaları bu cevaba hiç şaşırmadı doğrusu. Çünkü Selim’den ancak böyle bir cevap beklenirdi. Küçük Selim’in sözleri ve davranışları hocalarını memnun ediyordu.

Amasya sancağı çok güzel bir vadide kurulmuştu. Bahar gelince şehir âdeta bir gelin gibi süslenirdi. Konağın etrafındaki elma ve erik ağaçları çiçek açar, çiçek kokuları buram buram etrafa yayılır, kuş cıvıltılarıyla dolan bahçeler âdeta cennetten bir köşeye dönerdi. Küçük Selimde baharın gelip havaların ısınmasıyla kendisini dışarıya atar, bir daha da içeri girmek istemezdi. Hocaları onu içeriye sokup da ders başına oturtmakta zorlanırdı. O da her çocuk gibi sürekli dışarıda oynamak isterdi.

Osmanlı Devletinde bahar mevsimi ayrı bir anlam taşırdı. Çünkü bu mevsimde ordu sefere hazırlanırdı. Havaaların ısınmasıyla sefer hazırlıkları hız kazanırdı. Her yandan çekiç, keser sesleri duyulurdu. Nalbantlar bir başka aşk ile nallardı atları. Cebeciler titizlikle onarırdı silâhlarını. Her yanda fetih türküleri söylenirdi. Henüz küçük yaşlardaki Yavuz Selim de bu savaş hazırlıklarını, dikkatle seyrederdi. Fetih türküleri söylenmeye başlanınca da kolay kolay yerinde duramazdı.

Şehzade Yavuz bazen bir nalbantın yanına gider,

atların nasıl nallandıklarını zevkle seyrederdi. Bir keresinde nalbanta:

– Atların ayaklarına bir sürü çivi çakıyorsun. Bu çiviler atın canını yakmaz mı, diye sormuştu. Nalbant bu soruya tebessüm ederek:

– Tırnaklarınız kesilirken sizin canınız yanıyor mu şehzadem, diye cevap vermişti.

Amasya’da Yeşilırmak Nehri’nin kenarında büyük bir at çiftliği vardı. Yavuz Selim sık sık bu çiftliğin yanına giderdi. Buradaki atları seyrederken âdeta kendinden geçerdi. Hepsi çok bakımlı olan bu atlar, yerinde duramaz, avlu içinde gruplar hâlinde koşarlardı.

Şehzade Yavuz, atların düzenli bir şekilde gruplar hâlinde koşmasına bayılırdı. Atlar yorulup da sakinleşinceye kadar oradan ayrılmazdı. Hele küçük tayların, büyük atlara yetişmek için çırpınışları, onun ilgisini en çok çeken hareketlerdendi.

Küçük Selim, daha o yaşlarda “bu atlardan birine ne zaman sahip olacağının” hayalini kurardı. O sıralar onun en büyük arzusu, dörtnala koşan bir atın üzerinde olmaktı. Hocalarına sık sık “Ben ne zaman bunlara bineceğim?” diye sorar dururdu. Hocaları da “Her şeyin bir zamanı var.” deyip küçük şehzadeye ileriye dönük ümit verirlerdi.

KİTAP KURDU

Güneş, kütüphanenin küçük penceresinden içeriye süzülüyordu. Raflara, her biri kendi konusuna göre gruplandırılmış kitaplar dizilmişti. Küçük Selim, yere serili hasırın üzerine oturmuş, önüne yığıldığı kitapları karıştırıyordu. Hem kitapları inceliyor hem de kitap tozlarından kirlenmiş ellerine

hayıflanıyordu. Bir ara kütüphanenin kapısının ya-
vaşça açıldığını duydu. Oraya doğru dönünce
karşısında hocası Taşköprülü Muslihiddin Efendiyi
gördü.

Hocası küçük şehzadeye:

– Neden burada oynuyorsun? Bunlar oyuncak
değil ki. Hepsi değerli eserler, deyince küçük şehza-
de oturduğu yerden kalktı. Gayet ciddî ve kendin-
den emin bir ses tonuyla:

– Ben bunlarla oynamıyorum, büyük komutan-
ların hayatlarını okuyorum, dedi. Hocası:

– Söyle bakalım kimmiş bu büyük komutanlar,
diye sordu. Yavuz hiç beklemeden:

– Ben Selâhaddin Eyyubî'yi çok merak ediyor-
dum. Şimdi onu okuyorum, cevabını verdi. Hocası
Taşköprülü, Yavuz'un bu cevaplarına çok sevinmiş-
ti. Hemen oracıkta onu bir imtihandan geçirmeye
karar verdi. Küçük şehzadeye dönüp:

– Selâhaddin Eyyubî ne yapmış ki onu okuyor-
sun? Haçlılar, Kudüs'ü işgal ederek Müslümanlar-
dan alıp şehri kan gölüne çevirmişler. O da burayı
haçlılardan geri alıp herkesi kılıçtan geçirmiştir, de-
yince; Şehzade Yavuz'un rengi atmıştı. Hocasına,
edep sınırlarını aşmamaya çalışarak:

– Yanlış söylüyorsunuz hocam! Selâhaddin Eyyubî
hiçbir zaman haksız yere bir insanı öldürmemiştir.

– Nereden biliyorsun bunu?

– O Kudüs’ü Haçlılardan alınca, Haçlıların yaptıklarının aynısını onlara yapabilirdi. Bunu yapacak gücü de vardı. Fakat İslâm’ın yüceliğini göstererek insanların canını bağışlamıştır.

Bunun üzerine hocası:

– Başka neler biliyorsun Selâhaddin Eyyubî hakkında bakalım?

Şehzade Yavuz:

– Kendisi bir doktordur. Harp sırasında, yaralı bir esir olan düşman komutanı Rişar’ı tedavi etmiştir. Bu onun iyi bir komutan olduğunu göstermez mi hocam?

Taşköprülü, aslında bu sorularıyla Yavuz’u denemiş, o da farkında olmadan bu sınavdan başarıyla çıkmıştı. Hocası ondakiengin tarih şuurunu görünce, içten içe çok sevinmişti.

Bundan sonra Yavuz, kütüphaneye daha sık uğramaya başladı. Yüzlerce kitabı inceledi, okudu, her geçen gün bilgisini daha da artırmaya çalıştı. Kütüphane âdeta onun ikinci evi olmuştu. Hocaları, ondaki bu ilim ve öğrenme merakından büyük memnunluk duyuyorlardı. Bu durumu da babası İkinci Bayezıt’a anlatıyorlardı.

Şehzade Yavuz sadece kitap okumakla kalmıyor,

öğrendiklerini günlük hayatta da uygulamaya çalışıyordu. Özellikle güzel yazı ile uğraşmayı çok seviyordu.

Bir gün hat sanatı hocası Molla Halimî Efendi, Şehzade Yavuz'u yanına çağırdı. Ona harfleri göstererek, bunları beşer defa güzel yazı ile yazmasını istedi.

Selim'in, "hüsnü hat", yani "güzel yazı" hocası Molla Halimî Efendiye karşı ayrı bir muhabbeti vardı. Hat hocasının bir isteği olursa, onu hemen yerine getiriyor, bundan da çok mutlu oluyordu. Bir gece hocasının istediği gibi, harfleri güzel yazı ile beşer defa büyük mukavvalar üzerine yazdı. Bununla da kalmayıp âdetâ bir hattat gibi "Allah" ve "Muhammed" isimlerini de yazarak ödevine ekledi. Henüz on-on bir yaşlarındaydı. Bununla birlikte, Allah ve Peygamber sevgisini her şeyin önünde ve üstünde tutuyordu. Hayatı boyunca bu sevgi onda hep canlı kaldı.

Hocası Halimî Efendi çalışmayı görünce hem şaşırmış hem de çok sevinmişti. Bu başarısından dolayı onu kutladı ve Yavuz'a bir Kur'ân-ı Kerîm ile bir rahle hediye etti. Yavuz, kendisi için hazine değerindeki bu hediyeleri ömrü boyunca yanından hiç ayırmadı.

GELECEĞE HAZIRLIK

Havalar yağışlı idi. Sıkça yağan bahar yağmurları sebebiyle her şeye bir başka canlılık geliyordu. Etraf mis gibi kokuyor; ağaçlar, otlar ve bütün canlılar sanki neşe içinde gelecek günlerin bereketli olacağını muştuluyor gibiydi. Şehrin ortasından geçen Yeşilirmak, eriyen kar sularıyla kabarmıştı.

Bir yandan coşkuyla akarken diğer taraftan suyunu etrafa taşırmamak için çabalıyordu sanki. Bu arada yağmur da şiddetini iyice artırmıştı. Şehzade Yavuz, kütüphanede uzun süre kitap okumaktan yorulmuş, küçük pencereden etrafı seyrediyordu. At kışnemelerini duydukça heyecanlanıyor, atı ile tur atmayı çok istiyordu. Hocaları ise onun tek başına ata binip dolaşmasına izin vermiyor, bunu henüz erken buluyorlardı. Şehzade Yavuz ise at üzerinde kılıç kuşanıp ok atmaya özeniyordu. Hele atların yağmur altında avluda koşuşturduklarını gördükçe yerinde duramıyor, bir an önce kendini dışarıya atmak istiyordu. Yavuz, daha fazla sabredemedi ve hocasından, at ile dolaşmak için izin istedi. Hava yağışlı olduğundan, Taşköprülü buna izin vermedi. Fakat, Yavuz'un içi içine sığmıyordu.

Derken güneşin de yüzünü göstermesiyle genç şehzade düşündüklerini uygulamaya karar verdi. Gizlice ahıra gitti. Atların yanına vardı ve onlardan birini dışarı çıkardı. Yavuz ata biner binmez, at ormanlığa doğru koşmaya başladı. Henüz on-on bir yaşlarındaki şehzade, atı bir türlü durduramıyordu. Doludizgin giden at, ağaçların arasında koştuğundan, şehzadenin her tarafı çiziliyordu.

Nihayet düz bir alana çıktılar. Fakat at hızından hiç bir şey kaybetmiş değildi. At koştukça koşuyor,

dur durak bilmiyordu. Küçük şehzadenin yaptığı iş, hem çok tehlikeli hem de çok heyecanlı idi. Bir ara atın ayağı çamurdan kaydı. Hem Yavuz, hem de at yuvarlandılar. Şehzade Yavuz'un korktuğu başına gelmişti. Her tarafı çamur içinde kalmış, vücudunun her yeri ağrımaya başlamıştı. Kısa bir süre ne yapacağını düşündü. Sonra da çaresiz, atın ipini tutup yürüyerek Amasya'daki konağın önüne geldi.

Her hâinden yorgun ve bitkin olduğu belliydi. Etraftakiler Yavuz'u görünce hemen hocalarına haber verdiler. Hocaları geldiğinde Yavuz, onların yüzüne bakamıyordu. Çünkü onların sözünü dinlememişti. Üstelik tek başına idare edemeyeceği ata binmiş ve bu hâle gelmişti. Utancından başını önüne eğmiş bekliyordu.

Hocası Taşköprülü, yüzü gözü çizilmiş, her tarafı çamura bulanmış şehzadeyi omzundan tutup yanına çekti:

– Bak oğlum, dedi. Muhterem babanız, daima Yüce Allah'ın yardımını görmüştür. Kendileri her zaman meseleleri yanındakilerle konuşmuş, onların fikirlerinden yararlanmıştır. İsterim ki sen de baban Bayezıt ve deden Sultan Mehmet'e yaraşır hâlde bulunasın. İnşallah ileride hiçbir meselede tek başına karar verip, kendi başına buyruk yürüyüp, yüce

devletimizin selâmetini tehlikeye atmazsın, diyerek nasihatte bulundu.

Bu konuşmaları edeple ve sükûnetle dinleyen küçük şehzade, mahcup bir şekilde oradan uzaklaştı. Hiçbir şey söylemeden, doğruca kütüphaneye gidip dersinin başına oturdu.

TRABZON'DA YAMAN BİR ŞEHZADE

Aradan yıllar geçti. Şehzade Yavuz büyüdü, yiğit bir delikanlı oldu. Bir gün Amasya konağında sabahın ilk ışıkları ile birlikte nal sesleri duyuldu. Konağa birkaç atlı gelmişti. Bunların her hâinden yabancı oldukları anlaşıyordu. Gelenleri nöbetçiler

karşıladı. Uzun bir yoldan geldikleri belli oluyordu. Hizmetçiler, hemen atlarını alıp misafirlere yol gösterdiler. Gelenler, Şehzade Yavuz’la görüşmek istediklerini söylediler. Bu sırada şehzadeye ve hocalarına da haber verildi.

Kısa bir süre sonra Şehzade Yavuz Selim ve hocaları misafirhaneye geldi. Selâmlaşmadan sonra misafirler kendilerini tanıttılar. Elçilerden biri, beklemeden söze girerek:

– Yüce padişahımızdan ferman var, dedi.

Oradaki herkes padişahıtan gelen mektubu merak ediyordu. İçlerinden bir temsilci, mektubu konağın en yaşlısı olan Taşköprülü’ye uzattı. Taşköprülü Muslihiddin Efendi, mektubu açıp okudu. Daha sonra Yavuz’a dönüp:

– Hünkârımız, Şehzade Yavuz ve beraberindeki-
lerin Trabzon’a gönderildiğini müjdeliyor. Ayrıca vakit kaybetmeden yola koyulup yeni görev yerimize ulaşmamızı ferman buyuruyor, dedi. Orada bulunan herkes “Hayırlı olur inşallah.” diye dua ve temennide bulundu.

Trabzon sancağı Doğu Karadeniz’de önemli bir konuma sahipti. Burayı Yavuz’un dedesi Fatih Sultan Mehmet Han fethetmişti. Trabzon, yemyeşil zemini ve masmavi denizi ile âdeta cennetten bir köşe

gibiydi. Şimdi genç şehzade padişahlık için burada tecrübe kazanacaktı.

Çok geçmeden Trabzon'a doğru yola çıkılmak üzere hazırlıklara girişildi. Hazırlıklar tamamlanınca hocalar, hizmetçiler, hayvan bakıcıları, hep birlikte yola çıktılar. Karadenizin sarp dağları arasında uzun bir yolculuktan sonra Trabzon'a varıldı.

Yavuz, yeni tayin edildiği bu vilâyete kısa sürede alıştı. Karadeniz'in doğu ucundaki bu şirin beldeyi çok sevdi. Genç şehzade, bundan sonra kendisini burada en iyi şekilde yetiştirmek için çabalamak zorundaydı. Çünkü kendisi artık bir sancak beyi olmuştu. Trabzon'un sorumluluğu onun omuzları üzerinde idi. Amasya'da olduğu gibi burada da âlimlerle beraber olmaktan, ilim meclislerinde bulunmaktan büyük zevk alıyordu.

Bu arada Şehzade Yavuz'un canını sıkan hadiseler de olmuyor değildi. Özellikle İran'da kurulan Safevî devletinin Anadolu'da kendi inançlarını zorla yaymaya çalıştıkları haberleri geliyordu. Bu durum Anadolu insanının iç huzurunu da bozuyordu. Çünkü Safevîlerin kurucusu Şah İsmail, aslında Anadolu üzerinden Akdeniz'e ulaşmayı hedefliyordu. Böylece o günlerde dünyanın en önemli ticaret

yollarından biri olan Baharat Yolu'na hâkim olabilecekti. Bunun en kolay yolu da Anadolu köy ve kazalarında kendi inançlarını yaymaktır. Böylece, bölgedeki farklı inançlara sahip insanları, casuslar aracılığıyla Osmanlıya karşı kışkırtacaktı. Aslında Şah İsmail, bu plânında kısmen de olsa başarılı olmuştu. Gerçekten Anadolu'nun huzuru kaçmaya başlamıştı. Huzurun kaçtığı yerde de ister istemez devlet otoritesi zayıflıyordu.

Son derece ileri görüşlü ve zeki bir şehzade olan Yavuz Selim, Anadolu'daki sıkıntıların farkındaydı. Bu konuda çevreden bilgi topluyor, ülkenin huzurunu bozup ayrılık çıkaranlara da iyi bir ders vermeyi plânlıyordu.

HADDİNİ BİLMEK

Sivas sancağından Sarı Mehmet Paşa ve birkaç adamı Trabzon'a geldi. Sarı Mehmet Paşa, Yavuz Selim ile görüşmek istiyordu. Önce maksadı anlaşılamadığından görüştürülmemişti. Durum Yavuz'a bildirilince, "Gelsinler, dertlerini öğrenelim." dedi. Mehmet Paşa ve adamları konağa geldiler.

Görüşmede Sarı Mehmet Paşa “Kıymetli Şehzademiz” diye söze başladı ve devamla:

– Malûmunuz olsun ki Şah İsmail’in casusları Anadolu’da şehir şehir dolaşıp kendi inançlarını ve fikirlerini yaymaktadır. Yayıdıkları zararlı fikirler, halkın Osmanlıya karşı bağlılığını zayıflatmakta, kimse devlete vergi vermeye yanaşmamaktadır.

– Peki sence ne yapmak gerekir?

– Anadolu’ya hâkim olmak ve casusluk yapılmasına müsaade etmemek gerektir şehzadem. Daha yakın bir zamanda Sivas’ta bu casuslardan birkaçını yakaladık. Şah İsmail bu cesareti nereden almaktadır? Yüce devletimiz gücünü bunlara göstermelidir. Aksi hâlde bir süre sonra bu fitne önlenemez, dedi.

Anlatılanlar Şehzade Yavuz’un yarasına âdetatuz biber oldu. Zaten çoktandır bu tür haberleri hep duymaktaydı. Bunun üzerine Yavuz:

– Bu İstanbul’dakiler daha önceki Timur tehlikesinden ders almamışlar. Durum onu gösteriyor. Bu ne gevşekliktir! Şah adamlarını Anadolu içlerine kadar sokmakta. Babamız buna bir çare bulmazsa elbet birileri bulacaktır. Hiç kimse endişe etmesin, dedi.

Sarı Mehmet Paşa ve adamları gidince, Yavuz bu meseleyi hocalarına danıştı. Hocaları, ancak

merkez ordusu ile bu tehlikenin bertaraf edilebileceği fikrinde birleştiler. Meselenin ciddiyeti padişaha anlatılırsa, İran'a bir sefer düzenlenebileceğini söylediler.

Çok geçmeden herkesi şaşırtan bir gelişme oldu. Yavuz Selim bir sabah gizlice yanına aldığı birliklerle İran topraklarına girdi. Önce Erzincan ve Kermah'ı aldı. Ardından İran içlerine ilerleyerek Şah İsmail'in kardeşini esir aldı. Bu durum hem İran'da hem Osmanlıda büyük yankı uyandırdı.

Herkes, Şehzade Yavuz'un üstün cesaretini konuşuyordu. Trabzon'da halk bunu duyunca sevinçle karşıladı. İstanbul'daki durum çok farklı idi. Bir şehzadenin tek başına askerî faaliyette bulunması elbette hoş karşılanamazdı. Padişah ve etrafındaki devlet adamları bu işe çok kızmışlardı.

Devlet büyüklerinden bazıları, Padişah Bayezıt'ın huzuruna çıkıp, "Devletimiz bu iki başlılığı kaldıramaz." demişlerdi. Yavuz'un bu hareketi halkı o kadar etkilemişti ki her yerde "Yürü Sultan Selim, devran senindir!" türküleri söylenir olmuştu. Ancak Yavuz'un bu cesareti İstanbul'da bazı kişileri çok rahatsız etmişti. Bunlar da sürekli, "Yılanın başı küçükken ezilmeli." diyerek padişahı, genç şehzadeye karşı tedbir almaya zorluyorlardı. Padi-

şah Bayezıt bu baskılara daha fazla dayanamadı. Oğluna kısa ve özlü bir mektup gönderdi.

Yaşlı padişah bu mektubunda oğluna şunları söylüyordu:

“Gençsin, atılgansın, içindeki fetih ateşini durduramıyorsun. Sen orada Trabzon sancağı için görevlisin. Başka memleketlere fetih görevin yoktur. Niyetin iyi olabilir ama bu yaptığın birlik ve beraberlik için tehlikelidir...”

Yavuz, babasına karşı daima saygılıydı. Bu uyarıdan sonra aldığı yerleri geri verdiği gibi, Şah’ın kardeşini de serbest bıraktı.

Şehzade Yavuz, daha sonra babasına gönderdiği haberde ülkenin huzurunu bozan zararlı faaliyetlerden bahsetti. “Eğer buna zamanında tedbir alınmazsa, daha sonra fitnenin önüne geçilemeyeceğini vurguladı. O yine Trabzon’da boş durmuyordu. Anadolu’ya adamlarını gönderip, memleketin huzurunu bozmaya çalışanları tek tek tespit etmeye çalışıyordu. Bir yandan da Anadolu’nun huzur ve mutluluğu için dua ediyordu.

PADIŞAHLA GÖRÜŞME ÇABASI

Şehzade Yavuz'un fitratı, yerinde durmaya hiç müsait değildi. O, Anadolu'da Şah İsmail'in etkili olduğunu duydukça, kendisini durdurmakta zorlanıyordu. Hocaları ise ona sürekli olarak, "İstanbul'dan habersiz iş yapma!" telkininde bulunuyorlardı.

Bir gün hocası Molla Halimî Efendi, genç şehzadeyi karşısına aldı. Ona:

– Yüce Allah sana uzun ömürler versin şehzadem. Devletimize uzun yıllar hizmet edesin. Ancak bu devlet idaresi çok geniş bir yürek ve dikkat ister. Hareketlerini ve adımlarını atarken çok düşünesin. Bazen sana göre doğru olanlar, devletin geleceği için yanlış olabilir. Aklı selimle hareket edesin, diye nasihatte bulundu.

Hocasının bu sözlerinin ne anlama geldiğini çok iyi biliyordu Yavuz. Daha önceki Timur tehlikesini örnek göstererek:

– Muhterem hocam, eğer tedbir alınmazsa, ülkedeki iç isyan ve ayaklanmalar Timur’dan daha tehlikeli bir hâl alabilir.

Yavuz, ülkedeki fitne ve huzursuzluğun bir an evvel ortadan kaldırılması gerektiğine inanıyordu. Trabzon sancağında uzun uzun bu meseleyi düşündü.

En son çare olarak da babasına bu meseleyi doğrudan anlatmayı uygun gördü. Çünkü babasının İstanbul’daki bazı devlet adamlarının etkisi altında kaldığını düşünüyordu. Babası ile görüşme isteğini hocalarına anlatınca, onlar bu hareketin yanlış anlaşılabileceğini söylediler. Hele askerî birliklerle yola

çıkılmasının devlet içinde fitneye sebep olacağını belirttiler.

Yavuz Selim “Mutlaka babamla görüşmem gerek!” deyip emrindeki askerlerle yola çıktı. Askerleri ile birlikte önce Karadeniz’in kuzeyindeki Kefe’ye gitti. Sonra da Kırım üzerinden geçerek Tuna Nehri’nin kıyılarına vardı. Birliği ile Silistre’de konakladı.

Babası sağ iken, Şehzade Yavuz’un İstanbul’a askerî birliklerle girmesi doğru olmazdı. Fakat Yavuz, uzun süredir İstanbul’da devlet işlerinin pek iyi gitmediğini haber almıştı. Hatta bu yüzden babasının üzüntü içinde olduğunu, görevini bırakmak istediğini öğrenmişti. Kendisi de hem devlet işlerini düzeltmek hem de Anadolu’nun doğusunda ve güneyindeki huzursuzlukları gidermek istiyordu. Babasının yaşlandığını, yorulduğunu, çevresindeki yardımcılarının da görevini yeterince yapmadığını hesaba katarak, tahta geçmek istedi. Niyeti hem yaşlanan babasını dinlendirmek hem ona olan özlemini gidermekti. Ayrıca içten ve dıştan huzur bozmaya çalışanlarla mücadele edip, ülkenin birlik ve bütünlüğünü sağlamayı plânlıyordu. Yavuz’un askerlerle geldiğini duyan bazı devlet adamları telâşa kapıldılar. Genç şehzadenin niyetini öğrenmek için elçi olarak devrin âlimlerinden Nureddin Hoca gönderildi.

Nureddin Hoca, Silistre’de bulunan Şehzade Yavuz ile görüştü. Bu görüşmede Yavuz Selim’e:

– Muhterem şehzademiz, ben sizi tanır ve her zaman takdir ederim. Fakat askerlerle buraya bu şekilde gelmeniz doğru değildir. Bu hareketiniz, padişahımızı endişeye sevk etmiştir. Bir derdiniz, isteğiniz varsa onu bize söyleyin. Biz hünkârımıza iletelim, dedi.

Uzun süre suskun kalan Yavuz Selim, aslında Nureddin Hocaya saygıda kusur etmemeye özen gösteriyordu. Fakat duydukları, genç şehzadeyi çok üzmüş, yüzünü ekşitmişti. Önce yıllardır görüşmediği babası ile neden yüz yüze görüştürülmediğini sordu.

Nureddin Hoca çeşitli izahlar getirmeye çalıştı ise de Yavuz’un muzdarip ve sıkıntılı olduğu her hâlimden belliydi. Şehzade Yavuz, Nureddin Hoca’nın sözlerinden hiç tatmin olmamıştı. Ona:

– Beni muhterem babamla görüştürün. Her şeyi duysun, bilsin. Zaten İstanbul’daki bazı devlet adamlarının durumları yakında ortaya çıkacaktır, diye devam etti.

Nureddin Hoca son olarak Yavuz’a:

– Cem Sultan meselesini hatırdan çıkarma. Bu mesele devletimize tam on dört yıl kaybettirmemiş

miydi, deyince Yavuz daha fazla dayanamayıp söze girdi:

– Timur tehlikesi de devletimizi dağılma noktasına getirmedi mi? Bunları ne çabuk unuttuk! Daha dün ortaya çıkan Şahkulu fitnesi ile ne yapılmak istendiği ortada. Anadolu’da herkes bunun farkında, ama nedense bir tek İstanbul’dakiler bunun farkında değil, dedi.

Nureddin Hocanın bütün ısrarına rağmen Yavuz ikna olmamıştı. O mutlaka babası ile görüşmek istiyordu.

Bir çok devlet adamı merakla Nureddin Hocanın yolunu gözlüyordu. Nureddin Hoca, buruk bir şekilde İstanbul’a döndü. Oldukça durgun ve düşünceli idi. Kendisini karşılayanlara “Babası ile yüz yüze görüşmekte ısrar ediyor. Ne söyledimse kabul ettiremedim.” dedi. Bu haber, makamını kaybetme korkusuna kapılan bazı devlet adamlarının hoşuna gitmedi elbette. Gelişmeler onları her geçen gün daha da endişelendiriyordu.

EVLÂT HASRETİ

Topkapı sarayı, her zamanki sakinliği ve sadeliğiyle boğazın kıyısında parlıyordu. Sarayın önüne gelen at arabalarının çıkardığı gıcırtilı sesler, Galata'dan duyuluyordu. Paşalar, vezirler sarayda toplantı üstüne toplantı yapıyorlardı. Yavuz Selim'in ordusu ile Edirne'ye doğru geldiği kulaktan kulağa

her tarafa yayılıyordu. Padişah Bayezıt ise her şeyden haberdar olamıyordu. Yıllardır göremediği oğluna kavuşacağı günü sabır ve tevekkülle bekliyordu. Doğrusu padişahın ayakta duracak hâli de yoktu. Öyle olmasına rağmen rahat bırakılmıyordu. Etrafindakiler ondan Şehzade Yavuz'a iyi bir ders vermesini istiyorlardı. Bunun için hiç boş durmuyor, devamlı ona şehzade aleyhinde telkinlerde bulunuyorlardı. Vezirlerden biri:

– Güya el öpmeye gelmiş, lâkin el öpmeye ordu ile mi gelinir, diyordu. Diğer bir vezir ise:

– Maksadı bellidir. Onun gözü padişahlıktadır. Üzerine hemen gidilmezse, bu işin içinden çıkılamaz. Devlet fesada boğulur, diyordu. Bir üçüncü vezir:

– Bu iş bir an önce halledilmeli. Yoksa bütün düşmanlarımıza bayram ettiririz. Çok geçmeden bu şehzadeye gereken ders verilmelidir, deyip sürekli padişahı kışkırtıyorlardı.

Yaşlı padişah İkinci Bayezıt ise anlatılanları dinliyor, fakat hiç konuşmuyordu. Onun aklında hep bir an evvel oğluna kavuşmak vardı. Padişah çok karışık duygular içindeydi. Osmanlı Devleti'nde kardeşler arasında daha önce taht kavgaları yaşanmıştı. Ancak padişah ile oğul mücadelesi bir ilkti. Yaşlı Padişah:

– Ben bu günleri de mi görecektim, diye söylen-
di. İllâ ki oğlumuzla savaşmamız mı gerekiyor, de-
di. Bir yanda devletin bütünlüğü, diğer yanda oğlu.
Bu tarifi zor bir durumdu.

Çok geçmeden sadrazam, Divan-ı Hümayun’u topladı. Vezirler arasında sert tartışmalar yaşandı. Tartışmalar sonucunda meselenin Osmanlı Ordusu tarafından halledilmesi kararlaştırıldı.

Nureddin Hoca toplantıda buna karşı çıktı ise de sonuç değişmedi. Kesin karar verildi. Yavuz zor kullanılarak susturulacaktı.

Padişah İkinci Bayezıt’ın ata binecek hâli dahi yoktu. Bundan dolayı her tarafı perdelerle kapalı bir at arabasına bindirilmesi uygun görüldü. Araba kısa zamanda hazırlandı. Padişah arabaya bindirildi ve Yavuz’un bulunduğu Çorlu ilçesine doğru yola çıkıldı. Padişah hasta ve yaşlı da olsa ordunun başında olmalıydı. Yani komutanlar ve vezirler ne yapıp edip babasını, Yavuz’un karşısına çıkarmak istiyordu.

Padişah kötü hadiselerin olabileceği endişesiyle suskun duruyordu. Bir süre yol alındıktan sonra Osmanlı Ordusu Uğraş deresinin kenarına vardı. Padişah bir ara araba içinden perdeyi sıyırıp dışarı baktı. Uğraş deresinin üzerini sis kaplamış, on metre ilerisi görünmüyordu.

Yaşlı hükümdar, sonucu pek bilinmeyen bir maceraya doğru yol alıyordu. Bir ara gözünün önüne oğlu Yavuz Selim'in küçüklük hâli geldi. Yavuz'un annesi Ayşe Hatunun bıkmadan usanmadan oğluyla ilgilenmesi, oğlunun annesine verdiği sıkıntılar... "Ne kadar da uzun zaman geçmiş." diye düşündü. Ayrıca bir dervişin, konağın önüne gelip "Bugün hanedandan bir erkek çocuk doğacak! Bu çocuğun sırtında yedi ben olacak!" sözü çınladı kulaklarında. Tam yirmi beş yıldır görmediği oğluna hasretle kavuşmayı bekliyordu. Fakat bu karşılaşma biraz farklı idi. "Neden ordu ile oğlumuzu karşılamaya gidiyoruz? Bunun başka bir çaresi yok muydu?" diye düşünmeden de edemiyordu.

Bayezıt çok yalnızdı. Yalnızlığı son zamanlarda çok derinden hissediyordu. Bu duygu bir ok gibi saplanmıştı yüreğine. Etrafındaki vezirlerin ve devlet adamlarının çoğu maalesef farklı amaçlar peşindeydi. Hiç kimse padişahın bu hicranını anlamıyordu. Bu duruma yaşlılık hâli de eklenince koca padişah hepten mahzunlaşmıştı. O bunları düşünürken, araba dere kenarında epey yol almıştı. Uğraş dere-sinin üzerindeki sis, at arabasının camına vurmuş, camı buğulandırmıştı. Aynen yaşlı padişah Bayezıt Hanın gözleri gibi...

GÖNÜLSÜZ EMİR

Tarih 1511 yılı, ağustos ayının ilk cumartesi gününü gösteriyordu. Âdeta zaman durmuş ve bütün tabiat yaşanacakları önceden hissetmişçesine tedirgin edici bir sessizliğe bürünmüştü. Trakya'da hava biraz sisli idi. Güneş, sanki baba ile oğulun bu

mücadelesine şahit olmamak için sis bulutunun ardına gizlenmişti. Yolun kenarından akan dere, bütün sakinliğiyle yoluna devam ediyordu. Derenin her iki yakasında bulunan söğüt ağaçları hareketsiz dimdik duruyordu. Arada bir gözüken kavak ağaçlarının yaprakları hafiften göz kırpar gibi sallanıyordu. Yol kenarındaki ağaçların yüksek dallarına konmuş kuşlar da uçmayı bırakmış, ürkek bakışlarla atların ve askerlerin geçişini seyreliyordu.

Yavuz Selim, Çorlu yakınlarında konaklamıştı. Emrindeki bir grup askerle çadırlarını kurmuş, dinlenmeye çekilmişlerdi. Şehzade Yavuz Selim ise “Karabulut” isimli atının üzerinde babasından gelecek haberi bekliyordu. Hüzünlüydü. Fakat içinde, babasının “Gel kucaklaşalım!” muştusunu hep canlı tutuyordu. “İnşaallah müsbet bir gelişme olur da bu savaşa hiç gerek kalmaz.” diye düşünüyordu. Ah babası ile bir görüşebilse, her şeyi ona anlatacaktı. Fakat bu bir türlü mümkün olmamıştı.

Diğer yandan Padişah Bayezıt, Çorlu Ovası’na doğru yol almaya devam ediyordu. Araba içinde derin düşüncelere dalmıştı. Bir ara padişahın yanına Mustafa Paşa geldi. Telâş içinde, biraz da seslice padişaha:

– Sultanım askerler ayaklandı! Sakinleştiremiyoruz. “Bu savaşın dinde yeri yoktur. Biz kardeşlerimize nasıl silâh çekeriz? Eğer padişahımız emir verir de sorumluluğu üzerine alırsa, o zaman Yavuz’un üzerine gideriz. Yoksa geri döneriz.” diyorlar.

Kısa süren sessizlikten sonra devam etti:

– Sultanım siz askere bir görünseniz diyorum. Emri siz verirsiniz, sizi dinlerler efendim.

Mustafa Paşanın sözleri karşısında padişah sapsarı kesilmişti. Paşaya dönüp sordu:

– Bu nasıl iş? Ben şimdi oğluma karşı nasıl böyle bir emir verebilirim. Mutlaka oğlumuz ile savaşmamız mı gerek Paşa?

Mustafa Paşa:

– Bu vakitten sonra mecburuz sultanım! Eğer bir süre daha beklersek, iş değişebilir. Aldığım habere göre, yeniçeriler Yavuz’un tarafına geçebilirlermiş. Buna engel olmamız gerek. Ne olur sultanım verin bir an önce şu emri de bitirelim bu işi!

Sultan Bayezıt ne yapacağını bilemiyordu. Bir tarafta çok sevdiği oğlu, diğer tarafta ise devletin bütünlüğü. Bu çok zor bir durumdu. Padişahın çok sıkıntılı olduğu her hâlden belli idi.

Yeniçeriler padişaha saygıda kusur etmiyorlardı.

İlk kez bu şekilde tereddüt geçiriyorlardı. Daha önce hiç böyle bir durum ile karşılaşmamışlardı. Saltanat meselesinde taraf olmaları istenmemişti. Bundan dolayı da haklı olarak kendilerine padişahın emir verip sorumluluğu üzerine almasını istiyorlardı. Oysa padişah hasta ve yorgun idi. Fakat ısrarlara daha fazla dayanamayıp, askere görünmeye razı oldu. O da bu işin daha fazla uzamasını istemiyordu. “Her şey devletin selâmeti için!” diyerek oğlunun ordusuna karşı savaş emrini verdi. Ancak içi hiç de rahat değildi. “Bana bu acıyı ikinci defa yaşıyorlar!” diyordu. Kendisi Cem Sultan olayında da aynı acıyı yaşamıştı.

Sonunda Osmanlı Ordusu sayıca zaten az olan Yavuz’un birliklerine saldırdı. Daha ilk hücumda Yavuz, çok fazla bir direniş gösteremedi. Padişahın emrindeki ordunun Yavuz’un birliklerini her taraftan sarması üzerine Yavuz geri çekilme kararı aldı. Yavuz, en önde savaşarak geri çekiliyordu. Osmanlı kuvvetleri Yavuz’u yakalamak için üzerine yürüdüler. Ancak genç şehzade gücü ve çevikliği ile kimseyi yanına yaklaştırmıyordu. Saldırıların hepsine karşılık verdi. Sonra da çok süratli koşan “Karabulut” isimli atıyla hızla oradan uzaklaşmak suretiyle kurtuldu.

Yavuz, ülkenin huzuru için babasına karşı

mücadelesinde başarılı olamamıştı. Fakat o, cesareti ile yeniçerileri etkilemeyi başarmıştı. Yeniçeriler genç şehzadenin mücadelesine hayran kalmışlardı. İstanbul'da dilden dile yiğit şehzadenin savaşta yaptıkları konuşuluyordu. Şehzade Yavuz, kardeş kanı dökülmesini istemediğinden, Trakya'nın Karadeniz taraflarına doğru geri çekildi.

Osmanlı askerleri; İstanbul'a dönerken sürekli genç şehzadenin kahramanlığından, çevik çalaklığından, atikliğinden ve cesaretinden bahsediyordu.

MÜCADELEMİZ HUZUR İÇİN

Yavuz Selim, Çorlu Ovası'nda babasına karşı verdiği mücadeleyi kaybedince tekrar Trabzon'a dönmek istemedi. Kırım'daki kayınpederinin yanına gitmeye karar verdi. Daha önce Kırım hanları ile akrabalık kurulmuş, Yavuz Selim de Kırım Hanının

kızı ile evlenmişti. Yanındaki az sayıda birlikle gemilere binip Karadeniz'den, Kırım'a doğru yola çıktı. Onu Kırım'da kayınpederi Mengli Giray karşıladı.

Mengli Giray, Yavuz'un üzgün hâlini görünce onu teselli etmek istedi. Hatta ona, "Üzülme! Sana benim Tatar askerlerini vereyim, git mülkü zorla al, saltanatı ele geçir." dedi. Dedi demesine, ama dediğine de pişman oldu. Çünkü Yavuz Selim bu sözlerden aşırı rahatsız oldu, rengi attı epeyce öfkелendi. Keskin bakışlarını Mengli Giray'a çevirip şu ibretlik cevabı verdi:

– Niyetimizde dünya nimeti adına bir şey yoktur. Babam Bayezıt Han yeterince yaşıdır. Maalesef devletimiz liyakatsiz vezirlerin elinde oyuncak olmuştur. Din ve devlet düşmanları her yerde karışıklık çıkarmakta, haksız yere kan dökülmektedir. Padişahımıza bu konuda yeterli bilgi verilmiyor. Ne yazık ki kardeşlerim Ahmet ve Korkut, bu tehlikeyi görememektedirler. Amacım, muhterem babama bu gerçekleri ve yapılması gerekenleri bir bir aktarmaktı. Ondan bir miktar asker alıp, bu din ve devlet düşmanlarına haddini bildirmek istedim. Fakat, devlet adamları buna mâni oldular. Evet, ülkenin huzuru, birlik ve bütünlüğü için belki padişahlığı almayı da teklif edecektim. Fakat zorla ve savaşarak

tahta geçme gibi bir niyetim yoktu. Zira babam Bayezıt hem hasta hem de çok yaşlı. Eğer onunla görüşmeme engel olmasalardı, belki böyle bir mücadele de olmayacaktı. Niyetimiz, milletimizin huzuru için çabalamak, birliğimizi dirliğimizi bozmaya çalışanlarla savaşmaktır. Allah'ın takdirinden başka bir şey olmaz. Kin tutup babamızın ve atalarımızın üzerine yürümek bize yakışmaz.

BİZ SELİM'İ İSTERİZ

Anadolu'dan İstanbul'a birkaç atlı geldi. Gelenler Isparta sancağından Hamitoğlu Yakup Bey ve adamlarıydı. Hepsi de Topkapı sarayının enderun girişi önünde bekliyordu. Nöbetçiler onları içeri almayıp, saadet kapısının önünde bekletiyordu. Yakup Bey, ısrarla Padişah Bayezıt Han ile

görüşmek istiyordu. Bir süre sonra o ve adamları has odaya alınıp padişahla görüştürüldü. Yakup Bey padişaha:

– Teke bölgesinde (Antalya) Şahkulu namındaki eşkıya, etrafına topladığı askerlerle dağa çıkmış. Devletimize kafa tutup, vergi vermek istemezlermiş. Halk, korkudan elinde ne varsa bu hayduta verirmiş. Devletimiz bunun hakkından gelmezse, daha sonra geç kalınır, iş işten geçer. Bir an önce bu mesele halledilmelidir sultanım, diye padişaha şikâyetle bulundu. Yaşlı padişah, çoktandır Anadolu’nun birçok yerinden böyle şikâyetler almaktaydı.

Yakup Beyin sözlerini sukûnetle dinleyen Bayezıt Han, üzüntü içinde başını öne eğip:

– Halledilir inşallah, dedi. Yakup Bey ayrılınca, padişah hemen sadrazam ile vezirleri toplantıya çağırdı. Onlara:

– Duydum ki benim bazı işlerde sizlere güvenmem, Anadolu’da bir takım huzursuzluklara sebep olmuştur! Devletin işlerini yeterince istişare etmeden yönlendirip, millete işkence etmeye başlamışsınız. Yarın kıyamet günü bunların hesabını birlikte nasıl veririz, dedi.

Bayezıt, halim selim bir padişahtı. İlk kez bu kadar sert ve ağır konuşmuştu. Bu sözler karşısında vezirler başlarını öne eğmiş, ses çıkarmamışlardı.

Çünkü onların derdi başkaydı. Daha şimdiden İkinci Bayezıt'tan sonra kimi padişah yapacaklarının hazırlığı içindeydiler. Hemen hepsinin değişik amaçları vardı. Vezirlerin bir çoğu Şehzade Ahmet'in başa geçmesini istiyordu. Onlara göre, Şehzade Ahmet daha kolay etki altına alınabilirdi. Yavuz gibi sert, otoriter bir şehzade padişah olursa istediklerini yaptıramayacaklarını biliyorlardı. Sözün kısası makam sevdası, rahat etme arzusu bazı vezirlerin bakışını bulandırmıştı. Böyle olunca da ne yazık ki şahsî menfaatler, ülkenin ve milletin menfaatinin önüne geçiyordu.

Yaşlı padişah, devletteki aksamaları görüyordu. Atası Osman Gazi, dedesi II. Murat gibi hayatta iken tahtı oğullarından birine bırakmak istiyordu. Fakat kime bırakacaktı? Şehzade Ahmet'e bıraksa, Yavuz bu işe razı olmayacak. Yavuz'u İstanbul'a çağırırsa, vezirler ona karşı direnişe geçecekti. O bunları düşünürken birden aklına şehit olan Sadrazam Ali Paşa geldi. "Ali Paşa yaşasaydı hiç bunlar olur muydu?" diye düşündü. Ali Paşa, çok dirayetli bir sadrazamdı. Fakat Şahkulu isyanının bastırılması sırasında genç yaşta şehit olması, Sultan Bayezıt'ı yalnız bırakmıştı. "Şimdiki sadrazam ve vezirlerin hepsini toplasan, bir Ali Paşa etmez." diye geçirdi içinden.

Bu arada Sultan Bayezıt evlât acısıyla da

sarsılmıştı. Karaman valisi olan oğlu Şahenshah'ın ölüm haberi, padişahı derinden üzmüştü.

Ben bunlarla ne yapacağım diye kara kara düşündü. Fakat bir an önce kararını vermeliydi. Zaman geçtikçe işler hepten kötüleşiyordu. Bir ara kendini sorgulayıp “Acaba bütün bu aksilikler benim yaşlılığımdan mı yoksa biraz fazlaca hoşgörölü davranmamdan mı kaynaklanıyor?” diye de düşünmeden edemedi. Ancak olanlar olmuştu. “Bu noktaya gelmeden tedbir almalıydım. Neyse, şimdi doğru ve isabetli kararlar vermeye çalışmalıyım. Hak ve adaletten asla ayrılmamalıyım. Her şeyde bir hayır vardır.” diye düşünüp teselli bulmaya çalıştı.

Bu arada yeniçeriler, Şehzade Ahmet'in İstanbul'a doğru yola çıktığını duymuşlardı. “Ahmet'i kim neden çağırmış?” diye sormaya başladılar. Onlar padişah olarak Şehzade Yavuz'u görmek istiyorlardı. Şehzade Ahmet'in padişah olmasına karşıydılar. İstanbul'da “Biz Selim'i isteriz!” sesleri her yerden duyulmaya başlamıştı. Yavuz, Çorlu'da babasına karşı mücadeleyi kaybetmişti, fakat askerin gönlüne girmeyi başarmıştı.

Daha sonra Şehzade Ahmet'in askerleriyle İstanbul'a girdiği haberi duyuldu. Bu haber kısa zamanda her tarafa yayıldı. Bunu duyan yeniçeriler,

galeyana geldiler. İçlerinden bir grup, Aksaray'dan hareket ederek Topkapı Sarayı'nın önüne "Biz Selim'i isteriz!" diye bağırarak yürüdü. Yeniçeriler, Şehzade Ahmet'in yalnızca vezirlerin desteği ile başkente geldiğini biliyorlardı. Yeniçerilerin "Selim'i isteriz!" diye bağırımlarına karşılık, vezirlerin hepsi ortadan kaybolmuştu. Yeniçeriler kısa zamanda padişahın kapısına dayandılar. Yeniçeriler padişahı çok seviyorlardı. Ancak onlara göre yapılması gereken önemli işler vardı. Büyük bir cesaretle bu işlerin üstüne gidilmeliydi. Bu amaçla padişahın vezirlerin hepsinin görevden alınmasını istediler. Bayezıt da çaresiz bu vezirlerin hepsini görevden aldı.

Hiç vakit kaybedilmeden Kırım'da bulunan Şehzade Yavuz'a haber yollandı. Bir an önce İstanbul'a gelmesi isteniyordu. Haberin padişahın ağzıyla gönderilmesi, Yavuz'u heyecanlandırmıştı. Yavuz bu haberi alır almaz hemen İstanbul'a doğru yola çıktı. Çok geçmeden Yavuz İstanbul'a ulaşmıştı. Yeniçeriler deniz kenarında onu büyük bir sevinçle karşıladılar. Yavuz Selim'in, İstanbul'a ayak basar basmaz ilk sözleri:

– Bizler çetin yolların yolcusuyuz! Benim padişahlığımda hiç kimseye rahat ve rehavet yoktur. Zalimlere, bozgunculara evlâdım olsa merhamet etmem.

Bu sözleri duyan yeniçeriler hepten coşmuştu. Hep bir ağızdan:

– Seninleyiz sultanımız, seninle, diye bağırıyordı. Çoktandır böyle cengâver ruhlu bir padişaha hasret kalmışlardı.

Artık sıra Yavuz’un babası ile kavuşmasına gelmişti. Yavuz, babasını görmek için sabırsızlanıyordu. Yaşlı padişah, Topkapı Sarayı’nın dış kapısına kadar çıkmıştı. Yavuz, babasına hürmetten dolayı onun yanına at üzerinde gitmeyi uygun bulmadı. Hızlı adımlarla, kendisi önde askerler arkada Topkapı Sarayı’na doğru yürüyordu. Küçük bir çocuk gibi heyecanla babasına kavuşmaya gidiyordu. O, sarayın dış kapısından içeriye girdiğinde, dışarıdan yeniçerilerin sesi duyuluyordu:

– Padişahlığın mübarek ola, diyerek yeri göğü inletiyorlardı.

İhtiyar padişah ise gözlerini yola dikmiş, öylece oğlunu bekliyordu. Yavuz Selim, başı önde yere bakarak babasına doğru ilerliyordu.

Topkapı Sarayı ve İstanbul, tarihî anlarından birini daha yaşıyordu. Bu mübarek belde kim bilir böyle kaç unutulmaz olaya şahit olmuştu. Şimdi de baba ile oğulun tarihî kucaklaşmasına sahne oluyordu. Yavuz, has dairenin önünde babası Bayezıt’ı gördüğünde gözleri doldu. Tam yirmi beş yıldır

babasını görememişti. İçinden “Ne kadar yaşlanmış benim mübarek babacığım.” diye geçirdi. Yaklaşıp önüne diz çöktü. Elleri sarıldı. O mübarek ellerinden doyasıya öptü. Etrafındaki herkes bu buluşmayı dikkatle seyrediyordu. Yavuz daha sonra doğrulup babasına sarıldı. Her ikisi de birbirine öyle hasret kalmışlardı ki bu ayrılık acısını kelimelerle ifade etmek imkânsızdı. Ayakta zor durmasına rağmen Bayezıt, oğlu Yavuz’u omuzlarından kavradı. Kaç yıldır güvenebileceği, gönül huzuru ile devleti emanet edebileceği birini aramıştı. Nihayet aradığı kişiyi bulmuştu:

– Gözüm arkada kalmayacak inşallah, dedi. Bir süre o şekilde sarılıp kucaklaştılar. Hem baba hem oğul ağlıyordu. Padişah Bayezıt ağlamaklı sesi ile:

– Oğlum, seni gönül huzuru içinde yerime vazifelendiriyorum. Yüce Allah mübarek etsin, diyor ağlamaya devam ediyordu. Daha sonra ona Sâd sûresinin “Biz seni yeryüzüne halife yaptık. Öyle ise insanlar arasında adaletle hükmet.” mealindeki âyetini okudu.

Artık bu önemli ve zor görev Yavuz Selim’indi.

GÖZÜM ARKADA KALMAZ

Sultan Bayezıt başta kaldığı sürece birçok hayır kurumu yaptırmıştı. Son zamanlarında ise dünya işlerinden tamamen çekilmiş, kendisini tamamen ibadete vermişti. Zaten onun bütün hayatı Yüce Allah ile irtibatlı geçmişti. Ömrünün son

demlerinde de Bayezıt semtinde kendi adına bir cami yaptırmış ve biraz sonra bu caminin açılışı yapılacaktı. Devlet adamları, âlimler, komutanlar ve İstanbul halkı buraya toplandı. Açılıştaki mevlidler okunup kurbanlar kesildi. Fakirlere sadakalar dağıtıldı, hediyeler verildi. Bütün bunlar büyük camilerin açılışında yapıldı. Nihayet açılış yapıldı. Bu güzel camide ilk namaz kılınacaktı. Yaşlı padişah namazı kıldırarak birisini aradı. Orada bulunanlara dönüp:

– Her kim ikindi ve yatsı namazlarının sünnetini terk etmediyse, imamlığa o geçsin, dedi. Orada bulunan bütün imamlar, âlimler birbirlerine bakıp imamlığa geçecek kişinin ortaya çıkmasını bekledi. Ancak kimse ortaya çıkmadı. Sultan Bayezıt, bir süre bekledikten sonra imamlığa kendisi geçti ve namazı kıldırdı. Bunun üzerine herkes anladı ki İkinci Bayezıt ömrü boyunca ikindi ve yatsı namazlarının sünnetlerini hiç kaçırmamıştı. O, kendi yaşantısı ile örnek bir devlet başkanı ve örnek bir insandı. İbadetlerine son derece hassasiyet gösterirdi.

Sultan İkinci Bayezıt'ın padişahlığı, daha ziyade ülke içindeki sorunları çözmek, sıkıntıları gidermek için çabalamakla geçti. Bununla birlikte ülkenin imarı, geliştirilip güzelleştirilmesi yolunda gayret etti. Oldukça sabırlı, güzel ahlâklı, müsamahalı ve

adaletliydi. Kimseye haksızlık etmez, haksızlığa da göz yummazdı. Padişahlığı, oğlu Yavuz'a bıraktıktan bir süre sonra Çorlu'da vefat etmiş, çok sevdiği Rabbine kavuşmuştu.

Yavuz Selim, henüz yeni yeni hasret giderdiği babasını kaybedince çok üzüldü. İçini derin bir hüznün kapladı. Babası için bol bol Kur'ân okuyup dualar etti. Onun adına fakirlere sadakalar dağıttı.

Sultan İkinci Bayezıt, vefatından evvel yanındakilere:

– İnşallah Selim çok cesur ve güçlü bir padişah olacaktır. O başta olduğu sürece gözüm arkada kalmaz, demişti. Oğluna bu kadar itimat ediyor ve güveniyordu.

Artık başta Yavuz Selim gibi genç, dirayetli ve çok cesur bir padişah vardı. Fakat devlet, içten ve dıştan kısıka alınmaya çalışılıyordu. Onun başa geçmesini, görevden alınan bazı vezirler ve kardeşleri Ahmet ile Korkut pek iyi karşılamamışlardı.

Yavuz, başa geçer geçmez hemen kardeşlerinin üzerine gitmedi. Kardeş kanı dökülmesini hiç istemiyordu. Şehzade Ahmet ve Korkut, sultana haber göndererek padişahlık davası gütmeyeceklerini söylediler. Hatta Korkut, Yavuz'a padişahlıkta uzun ömür sürmesi için duacı olduğunu

söylüyordu. Yavuz da ona Manisa’da ilim ve edebiyatla meşgul olduğu sürece yardımda bulunacağını belirtti.

Fakat bir süre geçtikten sonra kardeşi Ahmet’in birtakım faaliyetler içine girdiğini duydu. Önceleri buna inanmadı. Daha sonra onun bazı devlet adamlarına yazdığı mektupları ele geçirince, bu konudaki fikri değişmeye başladı. Üzerine bir ordu gönderip Yenişehir ovasında onu ve ordusunu mağlûp etti. Bu şekilde ülkenin iç huzurunu bozan bir tehlike daha ortadan kaldırılmış oldu.

Bir süre sonra Korkut hakkında da birtakım iddialar ortaya çıktı. Onun üzerine de yürüyüp mağlûp etti. Böylece içte ülkeyi tehdit edecek başka bir güç kalmamıştı. Şimdi yüzünü artık dış tehditlere çevirebilirdi.

Yavuz’un aklı hep İran’da kurulan Safevî Devleti’nin hükümdarı Şah İsmail’de idi. Şah İsmail ile yarım kalmış bir hesabı vardı. Bu hesabın mutlaka görülmesi gerekiyordu. Doğudaki tehdit ortadan kaldırılmadan batıya sefer yapmak mümkün değildi. Yavuz başa geçeli daha bir yıl olmuştu ki hemen İran’a seferi için hazırlıklara başlanması emrini verdi.

BİRLİK BERABERLİK

1 513 yılının şubat ayı idi. İstanbul'da hava güneşli olmasına rağmen, soğuk âdetâ insanın içine işliyordu. Yavuz Sultan Selim, sarayda uzun bir seferin hazırlıklarını plânlıyordu. Bir ara dostu, can yoldaşı, sırdaşı Hasan Can'ı yanına çağırdı. Hasan

Can'a dedi ki:

– Söyle bakalım. Bugün devletimizi tehlikeye düşüren, dinî ve millî birlikteliğimize zarar veren en güçlü fitne ocağı neresidir?

Hasan Can hiç beklemeden:

– İran'daki Safevî Devletidir sultanım, cevabını vermişti. Yavuz Selim de:

– Doğru konuştun Hasan Can. Şimdi görevimiz bu şaha gerekli cevabı vermektir. Bu tehlike ortadan kaldırılmadan, ülkemize rahat ve huzur yoktur, dedi.

Daha sonra sözlerine devamla:

– Öyle anlaşıyor ki bu Şahkulu fitnesi Batı Anadolu'ya kadar yayılma gayretindedir. Şimdi bizim doğuya seferimiz farz olmuştur. Gereken hazırlıkları hemen yapmalıyız, dedi. Ve hemen emir vererek Sinan Paşanın yanına gelmesini istedi. Sinan Paşa, derhâl saraya gelip padişahın huzuruna çıktı. Yavuz Selim ona:

– Yeniçeri ağasına ve bütün kapıkulu ağalarına haber verilsin. Uzun sürecek bir sefer için hazırlıklara başlansın, dedi. Rüstem Paşaya da Tımarlı sipahilerin hazır olmasını söyledi.

Yavuz, halkın huzurunu bozan tehlikeleri ortadan

kaldırmaya kararlı idi.

Önce sefer için şeyhülislâmdan fetva alındı. İki ay gibi kısa bir zamanda ordu sefere hazır hâle getirildi. Yola çıkmadan önce Yavuz; komutanlar, âlimler ve vezirler ile birlikte Haliç kenarındaki Eyyüb El-Ensarî'nin kabrini ziyaret etti. Bu kabir, Yavuz Selim'in dedesi Fatih'in hocalarından Akşemseddin tarafından bulunmuştu. Eyyüb El-Ensarî'ye kısaca "Eyüp Sultan" da deniyordu. Onun kabri başında Kur'ân okunup, ordumuzun muzaffer olması için dualar edildi.

Dua ederken, Yavuz Sultan Selim hayalen bu büyük sahabenin yaşadığı döneme gitti. Peygamber Efendimizi ve O'nun sahabilerini düşünüyordu. O Eyüp Sultan Hazretleri ki Peygamber Efendimizin vahiy kâtiplerinden biriydi. Yani Peygamber Efendimize gelen âyetleri ilk olarak yazan sahabiler arasındaydı. Üstelik, aylarca Peygamberimiz Hazreti Muhammed Aleyhisselâmı evinde misafir etmişti. Daha sonra da sekseni aşan yaşına rağmen İstanbul'u fethetmek için gelen İslâm ordusuna katılmıştı. Peygamber Efendimizin "İstanbul'u fetheden ordu ne güzel ordudur." muştusuna ulaşmak, O'nun övdüğü orduda yer almak istemişti. Bu kuşatmada şehit düşmüş, vasiyeti üzerine surlara yakın bir yere defnedilmişti. Onun seksen yaş-

larında buralara kadar gelip şehit olması, Osmanlı askerlerini şevklendiriyordu. Osmanlı padişahları, ne zaman bir sefere çıkacak olsa, Eyüp Sultan Hazretlerinin kabrini ziyaret ederdi. Orada kılıçlar kuşanılır, dualar edilir ve yola oradan çıkılırdı.

Yine Eyüp'te dualar edildikten sonra Yavuz Sultan Selim, askerlerin Üsküdar'da toplanması için emir verdi. Ordunun Üsküdar'da toplanması, seferin doğuya doğru olacağını gösteriyordu. Çünkü ne zaman İstanbul'un Anadolu yakasında toplanılsa, sefer doğuya oluyordu.

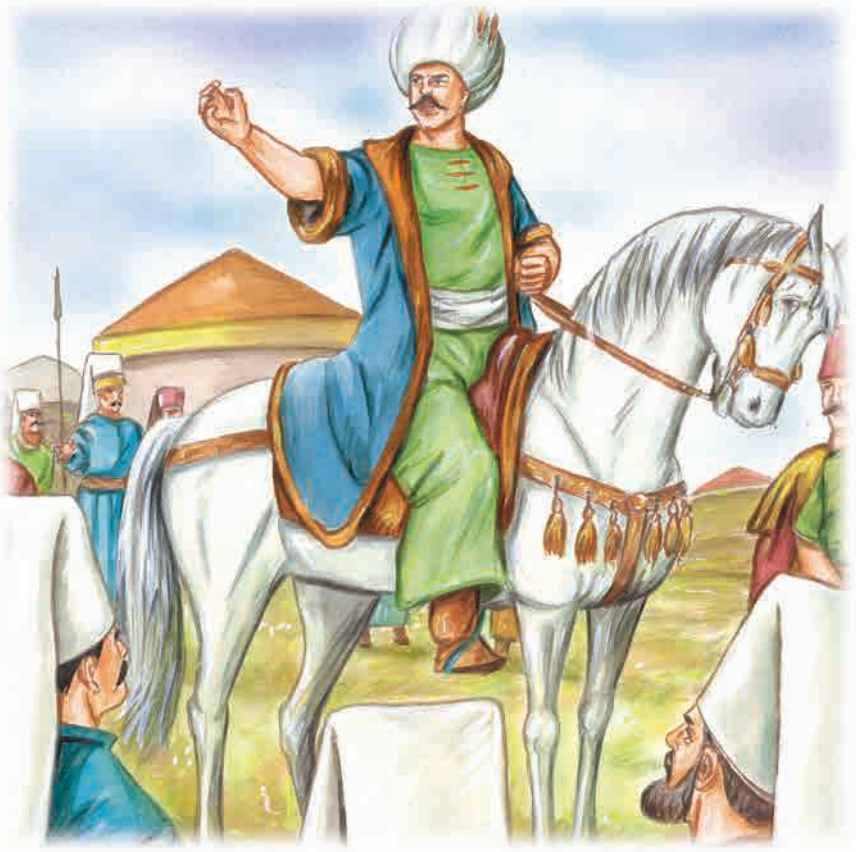
Şah İsmail, casusları sayesinde seferin kendi üzerine yapılacağını öğrenmiş o da hazırlıklara girişmişti. Şah'ın Anadolu'daki adamları çeşitli fitneler çıkararak zulme devam ediyor, Osmanlı Ordusunun muhtemelen geçebileceği yerleri yakıp yıkıyordu. Yavuz Selim ise emin adımlarla ilerliyor, "Sonun geldi Şah İsmail!" deyip cesurca atını ileri sürüyordu.

Yavuz, ordusu ile Konya'ya varınca, burada bir süre konakladı. Mevlâna Celâleddin-i Rumî'nin türbesini ziyaret edip fakirlere sadaka dağıttı. Yine burada seferin muzaffer olabilmesi için dualar edildi.

Daha sonra yola devam edip Sivas'a ulaşılmıştı. Yavuz Selim burada şaha bir mektup yazdı. Mektu-

bunda onu İslâm'a uymaya çağırdı. Yaptığı zulümlerin masum insanların canını yaktığını belirtti. Ayrıca nasıl binlerce kişinin canı yanmış ise adalet yerini bulur, senin de canın yanar diyerek onu uyardı.

Şah İsmail de Yavuz Selim'e yazdığı cevabî mektubunda ona hakaretler yağdırıyordu. Yavuz'u kışkırtmak ve aşağılamak için ona kadın elbisesi gönderdi. Güya aklınca Yavuz'un korkak ve cesaretsiz olduğunu belirtmeye çalışıyordu. Yavuz Sultan Selim bu çirkin davranışlara aldırmadan yoluna devam etti. Ordusunun bir bölümünü Sivas'ta bıraktı. İran içlerine kadar ilerlemesine rağmen ortalıkta ne Şah ne de ordusu görünüyordu. Bu durum, Osmanlı askerlerinin canını sıkıyordu. Çünkü yeniçerilerin atları yorulmuş, ayakları o kadar yolu yürümekten yara bere içerisinde kalmıştı. Daha fazla yürümek istemiyor, bir an önce Şah İsmail'in yaktığı fitne ateşini söndürmek istiyorlardı.

ÇADIRA ATILAN OK

Birkaç asker Yeniçeri ağası Abdullah Ağanın yanına geldi. İçlerinden biri “Ağam şu hâlimizi bir görün, bu ayaklar ile daha fazla yol almamız mümkün değil.” diyerek yara içinde kalmış ayaklarını göstermişlerdi. Bir diğeri, ağaya parçalanmış

çarlığını gösterdi. Yeniçeri ağası ise çaresiz, askerlere “Dayanın bugün yarın düşman görünür. Bu kadar yol yürüdük. Şah’a gereken cevabı vermeden geri mi dönelim?” demişti.

İçlerinden biri:

– Geri dönelim demiyoruz. Bu Şah’ın adamları dağlara kaçıyor. Bunları kıskırtıp ovalık alanlara çekmemiz lâzım değil mi, dedi.

Yeniçeri ağası:

– Telâşlanmayın, padişahımız gerekenleri yapacaktır. Siz yola revan olmaya devam edin, dedi. Bunun üzerine yeniçeriler, ağanın huzurundan buruk bir şekilde ayrıldılar.

Osmanlı Ordusu içinde huzursuzluklar başlamıştı. Her yandan “Daha ne kadar gideceğiz? Bu işin bir sonu yok mu?” diye söylenmeler oluyordu. Asker haklı olarak bir an önce düşmanla karşılaşmak istiyordu. Düşman ortalıkta görünmeyince de canı sıkılıyor, morali bozuluyordu. Askerler arasında huzursuzluk iyice artmıştı. Hatta işi daha da ileri götürüp geceleyin padişahın çadırına ok bile atmışlardı. Bununla yeniçeriler genç padişaha bir mesaj vermek istiyorlardı. Fakat Yavuz tedbirliydi. O böyle durumlarda nasıl hareket edileceğini çok iyi biliyordu. Burada otoritesini göstermeliydi.

Kendisinin çadırına ok atacak kadar ileri gidenlere, gerekli dersi vermeliydi. Vakit kaybetmeden atıyla askerin arasına daldı ve onlara şöyle seslendi:

– Ey yiğitler, kahramanlar! Önce şunu iyi bilin ki geriye dönmek ihtimalim yoktur. Buraya kadar gelmişken bu seferin sonuçsuz kalması doğru değildir. Benimle gelmek isteyenler gelsin, gelmek istemeyenler ailesinin yanına dönsün. Ben tek başıma kalsam da Şah İsmail'in üzerine giderim!

Bu konuşma orada bulunan bütün askerleri derinden etkiledi. Günlerdir yürümekten ayakları kan revan içinde kalan askerler, boyunları bükük yola devam ediyorlardı. Bu yol rahatlık yolu değildi. Muhakkak ki bu dünyada Allah rızası için çekilen bu sıkıntıların, ahirette mükâfatı olacaktı. Kaldı ki insanların ebedî hayattan nasipleri buradaki çektikleri sıkıntılara göre olacaktı. Hem vatan sevgisi imandan geliyordu ve bu sıkıntılar ülkenin birlik ve bütünlüğü için çekiliyordu.

Yavuz önde, ordusu arkada yola devam etmekteydi. Bir süre daha gidildikten sonra nihayet düşman görünmeye başladı.

Şah İsmail'in Çaldıran Ovası'nda savaş düzeni için hazırlık yaptığı haberleri alınıyordu. Düşmanın görüldüğü haberi kısa sürede ordu içinde dalga

dalga yayıldı. Yavuz Sultan Selim de hemen savaş divanını topladı. Devlet adamları ile düşmana nasıl saldırılacağı tartışıldı. Ayrıca bölgeyi iyi bilen beyler toplantıya çağrıldı ve onlardan bilgi alındı.

Sonunda hilâl taktiği uygulanmasına karar verildi. Çaldıran Ovası'na varılınca, Osmanlı Ordusu savaş düzeni aldı. Ordunun asıl gücü, tam ortadan düşmana saldırarak, daha sonra da geri çekilecekti. Düşman ordusu onların peşinden gelecek, bu sırada sağdaki ve soldaki birlikler düşmanı her iki taraftan saracaktı. Çember içine alınacak düşman ateşli silâhlarla imha edilecekti.

Osmanlı Ordusunun ateşli silâh üstünlüğü vardı. Bununla düşmanın gücü kırıldı. Daha sonra da kılıçlar sahneye çıkardı.

Kıran kırana geçen savaş akşama kadar sürdü. Nihayet Osmanlı Ordusu bu savaşta kazandı. Şah'ın ordusu dağıldı. Her şeyini savaş meydanında bırakan Şah İsmail kaçtı. Şah'ın gururu da Çaldıran Ovası'nın düzlüğüne gömülmüş oldu. Yavuz Selim, bu zaferle babası Bayezıt Hana hiç benzemediğini bütün dünyaya gösterdi.

SAHABE SEVGİSİ

Osmanlı Ordusu, günlerdir İran dağlarında ilerliyordu. Hedef İran'ın başkenti Tebriz'e ulaşmaktı. Ordu, İranlı esirlerin yardımını ile Tebriz'e ulaşan en kestirme yolu kullanıyordu. Birkaç küçük yerleşim yeri geçildikten sonra Tebriz'in minareleri görünmeye başladı. Uzaktan Tebriz şehrinin çok

etkileyici bir görüntüsü vardı. Şehrin en gözde eserleri camilerdi. Her yanda büyük camiler ve külliye-ler mevcuttu. Şah İsmail'in sarayı ise hemen kendisini belli ediyor, rengi ve desenleri ile diğer yapılar-
dan ayrılıyordu.

Yavuz Selim, Tebriz'e girince, doğruca burada bulunan Uzun Hasan camisine gitti. Osmanlı padişahının geldiğini duyan halk da bu camiye toplandı. Burada cuma namazını kılan Yavuz Selim ve askerleri, Peygamber Efendimiz ve arkadaşları anılınca, birden duygulandı. Kalpleri, Peygamber ve sahabe sevgisiyle dolup taşıtı. Hutbeden sırasıyla Hazreti Ebubekir, Hazreti Ömer, Hazreti Osman ve Hazreti Ali Efendilerimizin adı söylendikçe, oradaki herkes gözyaşları içinde "Allah onlardan razı olsun." di-yordu.

Bu sırada Yavuz, hayalen Peygamber Efendimiz'in yaşadığı asra gitti. Nebilerin Sultanı Hazreti Muhammed Aleyhisselâm Efendimizi ve O'nun sa-habelerini düşünüyordu. Hutbede isimleri zikredi-len halifelerin dünyasında hayalen dolaşmaya baş-ladı. O halifeler ki Peygamber Efendimizin en yakın arkadaşlarıydı. En sıkıntılı günlerinde hep O'nun yanında bulunmuşlardı. Hazreti Ebubekir ki, Mekte'de Müslümanlara baskılar artınca, Peygamberimiz ile birlikte hicret etmişti. Bu uzun ve bir o kadar da tehlikeli yolculukta Peygamberimizin yanın-dan hiç ayrılmamıştı. Ebubekir Sıddık (Radiyallahu

anh), Peygamberimizin can dostu idi.

Ya adalet ve cesaret timsali Hazreti Ömer... (Allah ondan razı olsun.) Onun, Peygamber Efendimize yürekten bağlılığı; Yüce İslam dininin anlatılmasındaki gayretleri unutulabilir miydi? Kahramanlığıyla birlikte engin şefkati... Hâlâ Müslüman olamamış bir ihtiyarı görünce “Buna Allah’ı anlata-mamışız.” deyip hıçkıra hıçkıra ağlaması...

Hele Hazreti Osman! Müslümanların üçüncü halifesi, edep ve takva abidesi Hazreti Osman. Gece gündüz Kur’ân okuyan, okuduklarını en güzel şekilde yaşayan, yaşadıklarını tatlı dille anlatan Hazreti Osman.

Ya Hazreti Ali’ye ne demeli? Henüz sekiz yaşlarında bir çocukken Müslüman olmuş, peygamber terbiyesiyle yetişmişti. Müslümanlığı en güzel şekilde yaşamış, İslâm’a gönül vermiş ilklerdendi. Peygamberimizin kızı Hazreti Fatıma’nın eşi, Hazreti Hasan ve Hüseyin’in babasıydı.

Yavuz Selim, camide bu isimleri dinlerken, sanki başka bir âlemdeydi. Hutbede bu isimler okundukça oradaki herkes gözyaşlarına boğuluyordu. Sonra da hep bir ağızdan: “Allah bizi onların yolundan ayırmasın!” duaları yükseliyordu Tebriz semalarında.

İLGİNÇ BİR RÜYA

Yavuz Sultan Selim, İran seferinden dönüşte yüz kadar İranlı bilim adamını ve sanatkârı da beraberinde getirmişti. Bu bilim adamları ile yakından ilgilendi. İstanbul'da onlara rahat çalışabilecekleri imkânlar sundu.

Yavuz Sultan Selim'in kafasında hep "Müslümanların birlik ve beraberliğini nasıl sağlayabilirim?" düşüncesi vardı. O dönemde İslâm birliğini tehdit eden iki büyük güç mevcuttu. Bunlardan biri doğudaki Safevî Devleti, diğeri güneydeki Memlûk Devleti idi.

Doğuda halkın huzurunu kaçıırıp, bozgunculuk yapan Şah İsmail'i ele geçiremedi ise de gereken cevabı vermişti. Sıra batıdan da yardım alarak Osmanlılar aleyhine faaliyet gösteren Mısır'daki Memlûk Devletine gelmişti. Ayrıca Memlûk Devleti'nin İran'daki Safevîlerle de ittifak yapması, Osmanlı Devleti için tehlike demekti.

Yavuz Selim, İran seferinden dönmüştü. Dönmüştü dönmesine ama içini bir sıkıntı kaplamıştı. Bu sıkıntıdan kurtulmak için atı ile doluyor, ava çıkıyor fakat ne yaptıysa bir türlü bu sıkıntıyı üzerinden atamıyordu. Vezirler onun bu hâlini görüyor, fakat bir şey sormaya cesaret edemiyorlardı. Etrafındakiler, günlerdir padişahın yüzünde bir tebessüm görebilmek için bekliyor, fakat o hiç huzurlu görünmüyordu. Sultan Selim bu arada bütün komutanlarından yeni bir sefer için hazırlık yapmalarını istedi. Hiç kimse yeni seferin nereye olacağını bilmiyordu. Uzun bir yolculuk olacağını herkes tahmin ediyor, fakat ne yöne olacağını

kestiremiyorlardı. Padişahın üzüntüsü sürüyor, rahatlamak için Rabbine sığınıyor, kendini ibadete veriyordu. Ülkenin birlik ve beraberliğini bozmaya yönelik tehlikeler yüzünden geceleri uyuyamıyordu. Sanki kendisini ferahlatacak bir muştı bekliyordu.

Bir gün hünkâr, can dostu ve yardımcısı Hasan Can'ı yanına çağırdı. Herkesle paylaşmadığı bazı konuları onunla paylaşırdı. Padişah, Hasan Can'a sordu:

– Söyle bakalım, bu gece bir rüya gördün mü, dedi. Hasan Can:

– Anlatmaya değer bir şey gördüğümü hatırlamıyorum hünkârım, deyince, Yavuz tekrar:

– Herhâlde bir şeyler görmüşsündür, gizleme benden, dedi. Hasan Can yine:

– Bir şey görmedim sultanım, diye cevap verdi. Bu sözler üzerine padişah kafasını iki yanına sallayarak hayret ifadesi yaptı. Hasan Can ise durup dururken padişahın bu sorusuna çok şaşırdı. “Acaba neden bana ‘Rüya gördün mü?’ diye sordu.”

Bir süre sonra Hasan Can sarayda dolaşırken, bir kenarda düşünceli düşünceli oturan Hasan Ağayı gördü. Hasan Can, hemen Hasan Ağaya sordu:

– Söyle Ağa, neden böyle düşüncelisin?

– Hiç beyim.

– Hayır, bir derdin var senin. Neden böyle durgun ve düşüncelisin?

– Şey, dün gece güzel bir rüya gördüm de...

– Hayrolsun, ne gördün rüyanda?

Hasan Ağa, hem anlatıyor hem de ağlıyordu:

– Uyuyordum. Gece kapımı çaldılar. Ben de rüyamda kalktım, kapıyı açtım. Gördüm ki sarıklı, nur yüzlü kimseler kapının önüne gelmişler, en önde ise İslâm bayraktarı olan nur yüzlü dört kişi vardı. Bu kişiler bana:

“Niçin geldiğimizi bilir misin?” dediler.

Ben de:

“Bilmiyorum.” dedim.

En öndeki kişi konuşmaya başladı:

“Bu gördüğün kişiler, Peygamberimiz Sallallahu Aleyhi Vesellemin arkadaşlarıdır. Bunları Allah Resûlü gönderdi ve Yavuz Selim Hana selâm söyledi. Bu dört kişi de Hazreti Ebu Bekir, Hazreti Ömer, Hazreti Osman, Hazreti Ali'dir. Git, Selim Hana bunları söyle.” dedi. Ben ise yatakta kan ter içinde sabaha kadar bu şekilde baygın kalmışım.

Hâlâ bu rüyanın etkisinden kurtulamadım, dedi.

Hasan Can, hemen Hasan Ağayı Yavuz Sultan Selim’e götürdü. Ağa rüyasını padişaha da anlattı. Hem ağlıyor hem anlatıyordu. Yavuz Selim ise hiç durmadan Peygamber Efendimize salâtüselâm getiriyordu. Rüneyı dinledikçe o mübarek yüzü kıpkırmızı kesiliyordu. Sonunda padişahın gözleri yaşardı. Padişah, Hasan Can ve Hasan Ağa birlikte ağlıyorlardı.

Yavuz, nemli gözlerle Hasan Can’a dönerek:

– Biz demez miyiz ki ilâhî taraftan emir almadıkça hareket etmeyiz. Atalarım, dedelerim evliya olup kerâmetleri vardır.

Daha sonra padişah, bu rüneyı devrin âlimi İbn-i Kemal’e yorumlattı. İbn-i Kemal, “Hünkârım, size Hameyn hizmeti buyurulmuştur.” dedi. Bu rüya ile Mısır ve Hicaz’ın fethinin müjdelendiğini söyledi. Padişah hemen sefer hazırlıklarının hızlandırılmasını emretti.

PADIŞAHLIKTAN ÇEKİLİRİM

Bahar mevsimi yavaş yavaş etkisini göstermeye başlamıştı İstanbul'da. Her yanda açan çiçekler, filizlenmeye başlayan Erguvan ağaçları şehrin âdeta rengini değiştirmişti. Her yer mis gibi ıhlamur çiçeği kokuyordu. Hele yol boyunca yeşillenmeye başlamış at kestanesi ağaçları kesif bir koku yayıyordu etrafa. Bu arada arka sokaklarda gözle görülür bir hareketlenme başlamıştı. Her yandan gelen çekik

sesleri atların nallandıklarını haber veriyordu.

Bir sabah Yavuz Sultan Selim, Kaptan-ı Derya Pirî Mehmet Paşayı huzuruna çağırdı. Pirî Mehmet Paşa hemen kaptan paşalar ile saraya geldi. Yavuz Selim onları huzuruna aldı. Pirî Mehmet Paşaya:

– Donanmanın son hâli nedir paşa, diye bir soru yöneltti. Pirî Mehmet Paşa:

– Bütün kadirgalar, kalyonlar, çektiriler suya indirildi. Uşaklar son bakımlarını yapıyorlar. Çok yakında yelken açmaya hazır olur inşallah hünkârım, dedi. Yavuz, gayet sert tavırla:

– Biz “Bismillah” deyip çıktık mı Haliç’te iskeleye bağlı gemi görmek istemiyorum, diyerek onu uyardı. Pirî Mehmet Paşa, “Başüstüne efendim.” dercesine başını sallayıp edeple padişahın huzurdan ayrıldı.

Yavuz, Yeniçeri ağası İbrahim Ağayı huzuruna çağırdı. Padişah ağadan bütün Kapıkulu ordusunun at meydanına toplanmasını istedi. Kısa zamanda piyadeler ve süvariler meydanda toplanmaya başladı. Padişaha haber verildi. Sultan Selim bütün askerlere konuşma yapacaktı. Çünkü daha önce İran seferinde olan aksaklıkların yaşanmasını istemiyordu. İş baştan sıkı tutmalıydı. Bir müddet sonra genç padişah atının üzerinde meydanda

göründü. Yeniçeri ağaları ise ön saflarda yerlerini almış, merak ve endişe içinde padişahın konuşmasını bekliyorlardı. Onların arkasında da askerler duruyordu. Yavuz Selim'in söyleyecekleri sanki yüzünden okunuyordu. Yüzü hiç gülmüyor, keskin bakışlarından ne kadar kararlı olduğu anlaşıyordu. Yavuz, askerlerin bulunduğu yere yaklaşınca herkes sustu. Padişah da bir müddet sustu. Meydanda bir süre sessizlik yaşandı. Orada bulunan herkes, bu suskunluk sonunda padişahın şiddetli bir şekilde gürleyeceğini çok iyi biliyordu. Bekledikleri gibi de oldu. Padişahın gergin hâli sesine yansıyordu:

– Ağalarım, beylerim, askerlerim! Bu devlete ve İslâm'a hizmet için saltanatı kendi rızasıyla babamın elinden aldım. Bunu yaparken belki de onu üzdüm. Yüce dinimizi dünyanın dört bir tarafına hâkim kılmak için rahatımı, uykumu, huzurumu terk ettim. Eğer amacımız her zaman İslâm'a hizmet ve Allah'ın ismini yüceltmek değilse, Allah'a kasem ederim ki şuracıkta padişahlıktan çekilirim. Şunu iyi bilin ki kesinlikle saltanatta, dünya adına bir hevesim yoktur. Bunun böyle bilinmesini isterim.

Bu konuşma orada bulunan bütün ağaları ve askerleri derinden etkiledi. Herkes boynunu bükmüş, sükûnetle padişahı dinliyordu. Bu arada bazı ağalar,

İran seferinde yaşanan tatsızlıklardan dolayı af dilediler. Yavuz ise sert ve kararlı konuşmasını:

– İnşallah bir daha böyle durumlar yaşanmaz, diyerek bitirdi.

HARAMA EL UZATMAYAN ORDU

Tarih 5 Haziran 1516. Padişah, donanmayı Mısır'a götürmesi için Pirî Mehmet Paşaya emir verdi. Donanma, dualarla Haliç'ten uğurlandı. Sultan Selim, son hazırlıklarını tamamlayıp, ordusu ile karadan harekete geçti. Yine Eyyüb El-Ensârî'nin türbesine uğranmış, dualar edilmiş ve kılıçlar orada kuşanılmıştı. Osmanlı Ordusu, önce gemilerle

boğazı geçti. Sonra, İstanbul'un fethine tanıklık eden güzel belde Üsküdar'a uğradı. Bütün güzelliğiyle tam bir Osmanlı beldesiydi Üsküdar. "Namazgâh" adı verilen yerde ordu, namaz kılıp içten içe dualar etti.

Niyetler tertemiz ve dupduruydu. Allah'ın yüce adını duyurmak, zulümlere son verip adaleti hâkim kılmak içindi bu sefer... Nihayet tekbirler eşliğinde uzun bir yürüyüş başladı. Çok kısa bir zamanda Osmanlı Ordusu İzmit'e yaklaştı. Gebze beldesine gelince padişahın emri ile herkes çadır kurma hazırlığına girişti. Akşam olduğundan burada konaklama yapılacaktı. Konaklanan yer, yemyeşil bağlık bahçelik bir yerdi. Haziran ayında tabiatın bütün güzelliği kendini gösteriyordu. Civardaki bağ ve bahçeler yılın ilk meyvelerini vermeye başlamıştı. Erik ve kiraz senenin ilk meyveleri olduğundan herkesi kendine çekiyordu. Gündüz vakti güneş bütün hararetini göstermiş, akşam olunca da ortalığı bir serinlik kaplamıştı.

Yavuz Sultan Selim biraz düşünceliydi. Çadırına çekilmiş dinleniyordu. Daha askerler çadırlarını kurmamıştı ki yeniçeri ağası İbrahim Paşayı yanına çağırdı. Paşa birden telâşlandı. Çünkü aklına daha önce İran seferinde yaşananlar gelmişti. "Acaba buna benzer bir sıkıntı mı var?" demişti kendi kendine. Fakat buna ihtimal yoktu. "Çünkü daha yolun

başındayız. Askerin içinde bir huzursuzluk olsa bunu önce ben duyardım.” diye düşündü. “Hayırdır inşallah!” deyip padişahın huzuruna dikildi.

Yavuz Selim hiç beklemeden “Ağa, bütün askerlerin çantaları aransın. Kimin çantasından meyve çıkarsa, o asker hemen bana getirilsin.” emrini verdi.

Bunun üzerine İbrahim Paşa komutanlara hemen haber verdi. Saatlerce askerlerin çantaları tek tek arandı. Fakat hiçbirinde tek bir meyve bile bulunamadı. Durumu padişaha bildirdiler. Bunu duyan hünkârın gönlü rahatlamış, derin bir nefes almıştı. Daha sonra da ellerini Yüce Rabbine açıp “Allah’ım, Sana sonsuz şükürler olsun. Bana böyle bir ordu nasip ettin. Harama el uzatmayan tertemiz bir orduyla dünyalar bile fethedilir.” diye dua etti. Sonra da orada bulunanlara dönüp “Eğer bir tek askerın çantasında bir meyve çıksaydı, bu seferden geri dönecektim.” dedi. Ardından çok sevdiği kitaplarıyla başbaşa kaldı ve yine okumaya daldı.

Çocukluğundan beri okuma sevdalısıydı Yavuz Selim. Her sefere çıkışında yanına bir sandık dolu su kitap alır, fırsat bulduğunda sürekli okurdu. Seferde dahi her gece ortalama üç saatini kitap okumaya ayırırdı.

HARP ÇADIRDAN YÖNETİLMEZ

Memlûk komutanı Kansu Gavri, Osmanlı Ordusunun güneye doğru ilerlediği haberini aldı. Bunun üzerine o da ordusuyla Suriye'ye gelerek bir savunma hattı oluşturdu.

Yavuz Sultan Selim, Kansu Gavri'ye bir elçi gönderdi. Ancak Kansu Gavri elçiye çok kötü dav-

randı, aynı elçiyle Yavuz'a bir mesaj yolladı. Mesajında; "Eskiden bize baba diye hitap ederdi. İnsan babasına karşı savaş ilân eder mi?" diye soruyordu. Elçi bu sözleri Yavuz Selim'e iletince, padişahın rengi attı. Yavuz, "Biz ülkenin emniyet ve selâmeti için kendi babamızın, öz kardeşlerimizin üzerine gitmişiz. Sultan Gavri de kim oluyor? O bunları bilmiyor mu?" diye anlamlı bir cevap verdi.

Memlûk askerleri Şam'da yağma ve zulüm yapıyordu. Şam halkı, Memlûklülerden hiç hoşnut değildi. Hatta esnaf bu yağmadan dolayı dükkânlarını kapatmak zorunda kalmıştı. Kansu Gavri kendi askerine bile söz geçiremiyordu.

Yavuz Selim ordusu ile Malatya'ya ulaştığında Gavri'ye tekrar bir elçi gönderdi. Elçiye "Şam halkına yaptığı eziyetlerin cezasını Memlûk komutanının çekeceğini" söylemişti. Osmanlı Ordusu Malatya'dan Antep'e geldiğinde iki ordu iyice birbirine yaklaşmıştı. Burada konaklayan askerler, savaş için son hazırlıklarını yapmaya başladılar. Yavuz Selim ise komutanları toplamış, savaş taktiğini belirlemeye çalışıyordu.

Yavuz Selim bir akşam üstü atına atladığı gibi hızla askerlerinin içine daldı. Bu bir çeşit teftiştı. Sonuçta askerlerin manevî durumunun çok iyi olduğunu görünce rahatladı.

Artık savaş yakındı. Padişah da hazırlık yapmıştı. Bunu gören Sadrazam Sinan Paşa koşarak padişahın yanına geldi. Elleri sarılıp öptü ve hünkâra, “Aman sultanım, yarın büyük gündür. Sakın heyecana gelip de kendinizi ateşe atmayın. Sonra yüreğimiz yanar.” demişti. Sinan Paşa eskiden beri Yavuz Selim’i tanıyordu. Onun savaş anında en önde olacağını çok iyi biliyordu. Bundan dolayı da başına bir şey gelmesinden korkuyordu. Padişah, Sinan Paşayı omzundan tutup kendisine doğru çekti. Şimşek gibi çakan gözlerini ona dikti ve:

– Bak, Paşa, dedi. Bunları çok iyi dinle! Biz Fatih Sultan Mehmet’in torunuyuz. Çadır içinden savaş idare etmeyiz, dedi.

Bu sözler padişahın en ön safta savaşacağını işaretiydi. Ordusu ile bu kadar bütünleşmiş bir hükümdar, hem gönülleri hem de ülkeleri fethetmeye hazırlanıyordu. Maksudı toprak kazanıp ülke sınırlarını genişletmek değildi. O, zulümleri sona erdirmek, adaleti bayraklaştırmak ve Allah’ın yüce adını dört bir âleme duyurmak için çıkmıştı bu yola.

ÖZLENEN ZİYARET

Osmanlı Ordusu, Memlûk Ordusu ile Halp'in kuzeyinde yer alan Mercidabık'ta karşılaştı. Osmalıların özellikle ateşli silâhlara sahip olmaları savaşı kazanmalarını kolaylaştırdı. Yavuz'un ordusunu ustaca komuta etmesi ile Osmanlı Ordusu,

Mercidabık Savaşı'nda Memlûkleri mağlûp etti. Memlûk komutanı Kansu Gavri öldü. Halife Üçüncü Mütevekkil ise esir düştü. Moğolları bile durduran Memlûkler, Yavuz Selim'in ordusu karşısında tutunamamıştı.

Sultan Selim, bir an önce Şam'a ulaşmak istiyordu. Çünkü Şam'da çok sevdiği Selâhaddin Eyyubî'nin türbesi vardı. O, yıllardır hayallerinde yaşattığı bu kahramanı ziyaret etmek için sabırsızlanıyordu. Özellikle Yavuz Sultan Selim'in hayatının şekillenmesinde bu büyük komutanın önemli rolü olmuştu.

Türbeye giderken Yavuz Selim, Selâhaddin Eyyubî'nin başından geçen ve kendisini de çok etkileyen bir olayı hatırladı. Selâhaddin Eyyubî senelerce hiç gülmemişti. Yıllarca onun yüzünü güldürecek tek bir hadise yaşanmamıştı. Bir gün Selâhaddin Eyyubî'nin de bulunduğu camide cuma hutbesi okunuyordu:

– Tebessüm etmek de bir sadakadır. İnsanlara karşı asık suratlı olmayınız. Güleryüz ve tatlı dil Allah'ın sevdiği davranışlardandır. Çevrenizdekilere mütebessim olunuz...

Selâhaddin Eyyubî, yaklaşık yirmi beş yıldır hüznü duruyor ve bir türlü yüzü gülmüyordu.

Âdeta gülmeyi unutmuştu. Bu yüzden imamın sözlerinden biraz alınmıştı. Cuma namazı sonrası imamın yanına giderek:

– Hocam, bu sözlerinle beni kastettin gibi geldi. Allah aşkına söyle, Kudüs işgal altındayken ben nasıl gülebilirim, demişti...

Yavuz bir süre sonra ordusu ile Şam’a girdi. Selâhaddin Eyyubî’nin türbesine yaklaştıkça heyecanlanıyordu. Çünkü yıllardır hayatını okuduğu, hayalinde canlandığı büyük komutandı burada yatan. Türbeye doğru hem yürüyor hem de “Lâyık olabildik mi?” diye kendi kendine sormadan edemiyordu. Selâhaddin Eyyubî’nin kırk yıl çadırda yaşadığı hüznü yılları aklına geliyordu. Bir de kendi durumuna bakıyor, “Sana lââyık olmadık affet bizi büyük komutan.” diye iç geçiriyordu.

Türbeye varınca yalnız kalmak istediğini söyledi. Selâhaddin Eyyubî ile baş başa dertleşmek istiyordu. Türbesinin yanına oturdu. Oturduğu yerde hem dua ediyor hem de sessizce ağlıyordu. Orada bulunan herkes, uzaktan düşmanlarını tir tir titreten padişahın iki büklüm inlemesine şahit oluyordu.

Yavuz Sultan Selim, Selâhaddin Eyyubî’nin mezarının başında, “Allah’ın yüce ismini dünyanın dört

bir tarafına hâkim kılmadan, at üstünden bana inmek yok!” diye söz verdi kendi kendine.

Sultan Selim, Osmanlı Devletinin kuruluşundan bir asır evvel yaşayan, İslâm âlimi Muhyiddin İbn-i Arabî’yi de hürmetle anardı. Şam’a girdiğinde onun kabrini sordu. Ne var ki bu büyük âlimin kabri oradakilerce bilinmiyordu.

O günlerde, Yavuz Sultan Selim ve ordusu Şam’da çok ilginç bir hadiseye şahit oldu. Atlı birlikler düz arazide giderken, öndeki atlar birden durakladı. Bir türlü ilerleyemiyorlardı. Az sonra bazı atlar sağa, bazıları sola yönelip, âdeta bir kavis çizerek ilerlediler. İki atlı grubun arasında boş bir alan kaldı ki oraya hiçbir at girmiyor, zorlasalar da sağa sola dağılıyorlardı.

Sultan Selim, atların bu araziye girmeyişini çok ilginç buldu. Kendine göre bir şeyler sezinleyip burayı kazdırdı. Meğer büyük İslâm âlimi Muhyiddin İbn-i Arabî’nin kabri oradaymış. Böylece Allah’ın lütfuyla bu mübarek zatın mezarının bulunmasına Yavuz Selim ve ordusu vesile oldu.

Muhyiddin İbn-i Arabî, Kur’ân âyetlerinden hükümler çıkarabilen büyük bir âlimdir. Vefatından evvel yazdığı “Şeceretün Numaniye” adlı kitabında kendi kabrinin Yavuz Selim’in, Şam’a girmesiyle

bulunacağını şöyle haber vermiştir: “Sin Şın’a girdiğinde Muhyiddin’in kabri meydana çıkar.” Burada “Sin” harfi Selim’e, “Şın” harfi Şam’a işarettir.

Yavuz Selim, Muhyiddin İbn-i Arabî’nin kabrinin olduğu yere hemen bir türbe, yanına da bir cami ve imaret yapılmasını emretti. Bu külliyenin yapımı belki birkaç yılda ancak tamamlanabilirdi. Fakat ustalar, işçiler geceleri de mesai yaparak Yavuz’un Şam’da kaldığı dört aylık sürede bunların hepsini tamamladı. Bu camide ilk cuma namazını Yavuz ve askerleri halkla birlikte kıldı. Yavuz bu külliyenin ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir kısım vakıflar kurduktan sonra yoluna devam etti.

OLAĞANÜSTÜ HADİSELER

Yavuz Selim, Şam'da bulunduğu sıralarda Mısır seferinin plânını tekrar gözden geçirdi. Vezirler ile her şeyi en ince ayrıntısına kadar görüştü. Onların fikirlerinden yararlandı. Sonuçta çölün geçilmesi en önemli mesele olarak gündeme gelmişti.

Zaten tarihte bu korkunç çölü geçip de Mısır'a ulaşan bir ordu duyulmamıştı. Osmanlı Ordusu ise bütün silâh ve cephanesiyle burayı geçmeyi plânlıyordu.

Bu arada Yavuz, Memlûk Devleti'nin başına genç Tomanbay'ın geçtiğini öğrendi. Casusları ile Tomanbay'ın ne yaptığını adım adım takip ediyordu. Mısır'a yönelmeden evvel, Tomanbay'a elçiyle bir mektup gönderdi. Mektubunda Müslümanların birlik ve beraberliği için çalıştıklarını belirtiyor ve Tomanbay'ın Osmanlılara tâbi olmasını istiyordu. Üstelik Gazze şehrinden itibaren Mısır'ı kendilerine bırakacağını da bildirdi. Yavuz'un maksadı toprak kazanmak değil, Müslümanların birlik ve beraberliğini sağlamak, adaleti ve doğruluğu yaymaktı.

Yavuz Selim, Mısır beylerine de haber gönderip, onları Osmanlılara itaat etmeye davet etti. Kimse'nin canının yanmasını, kanının dökülmesini istemiyordu. Israrla bu çağrılarını sürdürdü.

Oysa Memlûk Devleti'nin tecrübesiz sultanı Tomanbay ve Mısır beyleri Osmanlı Ordusunun Mısır'a yürüyebileceğine, Sina Çölü'nü geçebileceğine ihtimal bile vermiyorlardı. Yavuz'un Suriye veya Filistin'den geri dönüp gideceğini düşünüyorlardı. Yavuz Sultan Selim ise azimli ve kararlı

ifadelerle “Biz binbir zorlukla İstanbul’u fetheden dedemiz Fatih Sultan Mehmet’in torunuyuz. Bu çöl, Yüce Allah’ın yardımıyla geçilecektir.” diyordu.

Mercidabık Savaşı’nın kazanılmasına rağmen Memlûk tehlikesi sona ermemişti. Şimdi sıra çölü geçip Mısır’a ulaşmaya gelmişti. Sina Çölü çok tehlikeli bir yerdi. Ortadoğunun en büyük ve korkunç çöllerinden biriydi.

Çölde gündüz sıcaklık kırk derecenin üstüne çıkarken, geceleri sıfırın altına düşüyordu. Gece ile gündüz arasında müthiş bir sıcaklık farkı vardı. İnsan, geceleyin soğuktan donarken, gündüz sıcaktan kavruluyordu. Çöldeki zorluklar bununla da sınırlı değildi. En büyük sıkıntı, kum fırtınalarıydı. Kum fırtınası çıktığında, yürümek, şöyle dursun, ayakta durmak bile imkânsız gibiydi.

Develerin bile zor dayandığı susuzluğa, atlar nasıl dayanabilecekti. Hele büyük topların çölden geçirilmesi âdeta bir ölümdü. Top arabaları kuma saplanınca, onları yürütmek çok zor olacaktı. Ayrıca çöl vahşî hayvanlarla doluydu. Yılanlar, akrepler, kan kokusu aldıkları her şeye saldırıyordu.

Kavurucu sıcakta yolculuk devam ediyordu. Sultan Selim, bir anda atını dizginledi. Anî bir ha-

reketle atından indi. O vakur görünümlü adam bir anda süklüm püklüm oldu. Atının yularından tutarak iki büklüm vaziyette, saygıyla yürümeye başladı. Orada bulunan herkes olanlara bir anlam vermeye çalışıyordu.

Padişah yürür de diğerleri ata biner mi? Hemen vezirler başta olmak üzere bütün ordu atlarından indiler. Onlar da Yavuz Sultan gibi atlarının yularını ellerine alarak çöl sıcağında yürümeye başladılar.

Önce “Herhâlde bir hikmeti vardır.” düşüncesiyle ses çıkarmadılar. Ayakları kumlara bata çıka yürüyorlardı; fakat, çöl sıcağındaki bu yaya ilerleyiş onları çok yormuştu. Veziriazam Sinan Paşa, saygıyla Yavuz Sultan Selim’in yanına yaklaşarak:

– Hünkârım, dedi. Siz atınızdan indiğiniz için bütün askerler de atlarından indiler. Arkanızda yürüyerek geliyorlar. Böyle gitmeye devam edersek ordu çok yorgun düşecek. Atınıza binseniz diyorum. Hem size de yazık değil midir?

Sinan Paşa cevap beklerken padişahın gözlerine baktı. Koca hünkârın gözleri ıslaktı. Heybetinden herkesin korktuğu yiğit padişah, sessizce ağlıyordu. Vezir bu duruma çok şaşırmıştı. Yavuz bir müddet daha önüne baktı, sonra başını vezirine çevirerek:

– Vezirim, görmüyor musun Peygamber Efendimiz Sallallahü Aleyhi Vesellem önümüzde yürüyor ve bize yol gösteriyor. O, önümüzde yürürken ata binmek bize yakışmaz.

Vezir Sinan Paşa, bu cevap karşısında donakaldı. Bu müthiş hadise karşısında çok duygulanıp, bir çocuk gibi ağlamaya başladı.

Eldeki su tükenmek üzereydi. Herkes su bitince ne yapacaklarını düşünmeye başlamıştı. Abdest almak için orduya yetecek su bulunmadığından teyemmüm yapılıyor ve namazlar öyle kılınıyordu. Yağmur yağması için birlikte dualar edildi. Gökyüzünde bir tek bulut bile görülmezken, bir süre sonra gökyüzü rahmet bulutlarıyla dolmuştu.

Hiç beklenmedik bir anda gökten şakır şakır yağan yağmur, askerin gözyaşlarına karışıyordu. Bu olağanüstü hadiselerin birbirini takip ettiği Sina Çölü’nde bir rekora da imza atılıyordu. Yavuz Selim ve ordusu tam on üç günde bu korkunç Sina Çölü’nü geçmeyi başarmıştı.

TOMANBAY'IN TOPLARI

Yorgun Osmanlı Ordusu, Mısır önlerine gelmişti. Havalar olabildiğince sıcak geçiyordu. Osmanlı askerleri böyle sıcak havalara pek alışkın değildi. Bundan dolayı öğle sıcaklarında pek yol alınmıyor, diğer vakitlerde yolculuk yapılıyordu.

Yavuz'un ordusunun yaklaştığını öğrenen

Tomanbay, savaş hazırlıklarını tamamladı. Venedik'ten aldığı büyük topları Osmanlı Ordusunun geleceği yöne yerleştirdi. Memlûk sultanı Osmanlıya karşı Avrupa ile işbirliği yapıyordu. Yavuz da bu arada ciddî bir istihbarat çalışması yaptırmış, Memlûk Ordusu hakkında geniş bilgi sahibi olmuştu.

Bir ara vezir Sinan Paşa, padişahın yanına gelip şunları söyledi:

– Sultanım, Memlûk Ordusu iki dağ arasında savunma hattı oluşturmuş. Bu Memlûklerin topları sabit toplardır. Yani yere çakılıdır. Bunların istenilen tarafa çevrilmesi mümkün değildir. Biz buna göre tedbirimizi alsak!

– Haklısın Sinan Paşa, biz bunları arkadan çevirip toplarını yok edeceğiz, dedi.

Sinan Paşa padişahın bu fikrine hayran kalmıştı. Memlûklerin sabit toplarına karşı Osmanlı Ordusunun hareketli ve içi yivli topları vardı. Bu yivli toplar, peş peşe beş-on gülle birden atabiliyordu. Bunları ilk kez Yavuz'un babası Bayezıt Han kullanmıştı. Yavuz Selim, biraz daha geliştirdiği bu topları ilk defa da Mısır seferinde kullanacaktı.

Yavuz Sultan Selim'in bu savaştaki zekice plânları onun askerî dehasını gösteriyordu. Tomanbay, Osmanlı Ordusuna karşı Venedik'ten getirdiği top

ve topçularla, açtığı büyük hendeklerle çok sağlam bir savunma hazırlamıştı. Karşıdan gelen bir ordunun kolay geçemeyeceği bir cepheydi bu. Üstelik Nil nehrine kadar dayanan bu geniş ve sağlam cepheyi geçse bile, Osmanlı Ordusu çok büyük kayıplar verebilirdi. Hatta ordu darmadağın olabilirdi. Yavuz, bunların hepsini inceden inceye hesapladı.

Tomanbay'ın ordusu Mukattam Dağı ile Nil Nehri arasındaydı. Yavuz, Mukattam Dağı'nı dolayıp, düşman ordusunu yandan ve geriden vurmaya plânladı. Böylece Tomanbay'ın kuvvetleri toplarının çoğunu kullanamayacaktı.

Yavuz, bir gece yanına aldığı süvari birlikleriyle plânını bizzat kendisi uyguladı. 22 Ocak 1517'de gece yapılan bu taarruz, gündüz de sürdü. Ertesi gün ikindi vaktine kadar şiddetli çarpışmalar devam etti.

Savaşı kazanma ümidini yitiren Tomanbay, Osmanlı Ordusunun merkezine saldırıp, Yavuz Sultan Selim'i yakalamak ve öldürmek istedi. Fakat Yavuz Mukattam Dağı'nın çevresindeki birliklerin yanındaydı. Tomanbay'ın, Yavuz'u öldürme plânı da suya düştü. Merkezde bulunan vezirler ise şehit düşmüşlerdi.

Ridaniye savaşı adı verilen bu harp, yaklaşık yedi-sekiz saat sürmüştü. Osmanlı Ordusunun

kolay taşınabilen yivli topları sayesinde, Tomanbay'ın ordusu dağıldı. Dört koldan harekete geçen Osmanlı Orduları Mısır içlerine kadar ilerledi. Tomanbay kaçtı. Bütün hazinesi ele geçirildi. Fakat bu arada gelen acı haber herkesi üzmüştü. Yavuz Selim'in çok sevdiği, Sinan Paşa da şehit düşenler arasındaydı. Bu haber padişahın yüreğine bir ok gibi saplandı. Sinan Paşanın kaybı, Mısır fethinin sevincini alıp götürdü birden.

Mısır fethedilmişti. Fakat ordunun kayıpları Yavuz'u çok üzmüştü. Kimse ile konuşmuyor, ağzını bıçak açmıyordu. Sonunda bir tek şunu söyledi. "Biz Mısır'ı aldık ama Yusufumuzu kaybettik. Burası bizim için hüznün yurdu hâline geldi." dedi. Şehit Sinan Paşanın diğer adı Yusuf'tu.

Daha önce Mısır'ı ele geçirenler burada gururla dolaşmışlardı. Yavuz Selim ise gururunu âdeta Mısır topraklarına gömüyor, çok sevdiği Yüce Rabbine secde ediyordu. Zaferlerin, başarıların asıl sahibinin Yüce Allah olduğunu, kendisinin de onun kulu kölesi olduğunu ilân ediyordu. İşte asıl fetih de bu olsa gerek. Ne mutlu, bu kadar zenginlikleri ele geçirip de gururlanmadan insanlardan bir insan olarak kalabilenlere...

MUKADDES BELDELERİN HİZMETÇİSİ

Yavuz Sultan Selim, ordusu ile Mısır'ı ele geçirince burada bir süre kaldı. Artık Mekke ve Medine gibi kutsal beldelerin yönetimi de Osmanlıların eline geçmişti. Çünkü buralar halifeliği elinde bulunduran Memlûk Devleti'ne bağlıydı. Peygamber Efendimizin yurdu olan Mekke ve Medine'nin de

Osmanlıya bağlanması Yavuz Sultan Selim'e ayrı bir sorumluluk yüklüyordu. Sultan Selim, bu şuur-la mübarek beldelere çok önem veriyordu.

Bundan böyle Osmanlı padişahları “halife” unvanı aldılar. Yani padişahlar bütün İslâm dünyasının lideri olmuşlardı. Sadece Mekke ve Medine değil, Hristiyan Ortodoksluğun üç merkezi İskenderiye, Kudüs ve Antakya da Müslümanların eline geçmişti. Bütün bunlara rağmen Osmanlı sultanları gururlanmıyor, şımarıyorlardı. Tarihte birkaç yer alıp da şımaran, azgınlaşan kavimler yerin dibine batmıştı. Osmanlı padişahları ise her zaman, bu zaferleri Allah'ın yardımını ile kazandıklarına inanıyorlardı.

Yavuz, Mısır'ı fethedince, burada ilk cuma namazı için Melik Müeyyed Camiine gitti. Cami tıklım tıklım doluydu. Padişahın geldiğini duyan herkes camiye akın etmişti. O dönemde Memlûklerin bir âdeti vardı. Bu da İmam Efendinin Cuma hutbesinde Müslümanların halifesinin ismini anmasıydı. Yine öyle oldu. İmam, halifeden bahsederken “Hâkimü'l-Harameyn” derdi. Yani “Mekke ve Medine'nin hâkimi” anlamında bunu söylerdi. İmam Efendi bu defa da Yavuz Selim için “Hâkimü'l-Harameyn” diyecekti.

Padişah camide en ön sırada oturuyordu. Yanında vezirler ve komutanlar sıralanmıştı. İmam hutbedeyken gözünü Yavuz Sultan Selim'e dikmişti. Ve sonunda "Hâkimü'l-Harameyn Sultan Selim Han" dedi. Bu sözleri duyan padişah, camide iki büklüm oldu. Buna asla lâayık olmadığını düşünüyordu. Böyle anılmaya devam edilince, daha fazla dayanamadı. Oturduğu yerden imama hafif bir ses tonuyla itiraz etti:

– Hayır hocam, ben buranın hâkimi değil, ancak hâdimi olurum. Hutbeyi lütfen bu şekilde değiştiriniz, diye ricada bulundu.

Camide bulunan herkes, hayretler içinde kaldı. Bir imama bir de padişaha bakıyorlardı. İmam kısa süren bir tereddütten sonra "Hâdimü'l-Harameyn" yani "Mekke ve Medine'nin hizmetkârı" dedi. Demesiyle birlikte camiden "Allahuekber!" yükseldi. Sultan Selim bu olay karşısında şükür secdesine kapanıp ağladı. Namazdan sonra da ricasını kabul edip hitabı düzelttiği için imama teşekkür etti. Daha sonra ona hediye gönderdi. Bu camii bu zamana kadar böyle bir hadiseye şahit olmamıştı. Bundan sonra camilerde hep "Hâdimü'l-Harameyn" duası yapılmaya başlandı. Ve böyle devam etti.

KUTSAL EMANETLER İSTANBUL'DA

Mısır fethedilince, Mekke'deki Kâbe'nin anahtarları, kutsal emanetler ve Peygamber Efendimizin sancağı Yavuz Selim'e teslim edilmişti. Şimdi padişahın sorumluluğu daha da artmıştı.

Mısır seferi çok uzun sürmüştü. Askerler artık

geri dönmek istiyorlardı. Her fırsatta komutanlara bu durumu arz ediyor, padişahın bir an önce dönüş emrini vermesini bekliyorlardı. Devrin âlimlerinden Kemal Paşazade de bu sefere katılmıştı. Kemal Paşazade, her zaman askerin içinde dolaşır onların durumunu yakından takip ederdi. Askerin padişaha bir şey söyleyemediğini gören büyük âlim, bir fırsatını bulup padişahın huzuruna çıktı. Yavuz, Kemal Paşazade'yi görünce ayağa kalktı. Onu hürmetle kucakladı.

Kemal Paşazade, padişaha:

– Yüce Sultanım! Bizim askerimizin bu dünyada bir başka benzeri yoktur. Aylardır yurdundan yuvasından uzaktır. İsterler ki görev tamam olmuşsa Anadolu'ya doğru yola çıkalar. Size durumu anlatmaya çekinirler. Ben de bunu size bildirmeye geldim, dedi. Büyük âlimi sükûnetle dinleyen padişah, askerin bu durumuna hak verdi. Daha sonra da dönüş için hazırlıklara geçilmesini istedi.

Dönüş hazırlıkları sürerken padişah, orada bulunan büyük denizci Pirî Reis'i yanına çağırdı. Ona Hint ve Çin ülkeleri ile ilgili sorular sordu. Yavuz Sultan Selim'in bundan sonraki amacı Çin, Hindistan ve Türkistan'a ulaşmaktı. Bunun plânlarını aylar öncesinden yapmış, Mısır seferi sonrasında buralara

sefer yapmayı kararlaştırmıştı.

Hazırlıklar tamamlanınca Yavuz Sultan Selim, Peygamber Efendimizin hususî eşyalarını sandukaya yerleştirip, ordusuyla birlikte İstanbul'a doğru yola çıktı. Herkes Sevgili Peygamberimizin eşyalarını taşımak için âdeta yarışuyordu. Emanetleri taşıyanlar, Peygamber Efendimize derin sevgi ve saygısından dolayı, onları göğüs hizasının altına indirmemeye çalışuyordu. Bu emanetleri el üzerinde aylarca taşımak suretiyle İstanbul'a kadar götüreceklerdi.

Kutsal emanetler taşınırken, kırk hafız tarafından nöbetleşe hiç durmaksızın Kur'ân okunuyordu. Kur'ân okuyan kırk hafızdan biri de bizzat padişahın kendisiydi. Sıra Yavuz'a geldiğinde güzel sesi ile öyle bir Kur'ân-ı Kerîm okudu ki oradakiler gözyaşlarını tutamadı.

ŞEREFLİ KAFTAN

Yavuz Sultan Selim Mısır'da sekiz ay kalmıştı. Mısır seferi, Osmanlının en uzun seferlerinden biri oldu.

Yavuz Selim, dönüş yolunda her iki yanına devrin âlimlerini almış, ilerliyordu. Yanındaki hocalarla

hem sohbet ediyor, hem de onlara sorular sorup bilgisini artırıyor. Ona göre, ilim öğrenmenin yaşı, zamanı ve mekânı yoktu.

İstanbul'a kadar katedecekleri yol, oldukça uzundu. Dönüşte acele edilmiyor, ordu konaklayarak yürüyüşünü sürdürüyordu. Padişah da beraberindekilerle sohbet ederek yol alıyordu. Padişahın yanında devrin âlimlerinden İbn-i Kemal de vardı. Yavuz Selim diğer âlimler gibi onu da çok sever, iltifat ederdi.

Padişah ve beraberindekiler çamurlu bir yoldan geçiyorlardı. Bir ara ne olduysa İbn-i Kemal'in atı anî bir hareketle ileri atıldı. O da düşecek gibi oldu. Bu arada hocanın atının ayağından sıçrayan çamur, hünkârın kaftanına sıçradı. Bu durum, değerli âlim İbn-i Kemal'i çok üzmüştü. Üzüntüsünden ne yapacağını şaşırmıştı. Oradaki herkes pürdikkat padişahın ne diyeceğini bekliyordu. İbn-i Kemal bu durum karşısında çok mahcup olmuştu.

Bunu hisseden Yavuz Selim:

– Üzülmeyiniz hocam! Sizin gibi değerli bir âlimin atının ayağından sıçrayan çamur bizim için şereftir, dedi. Daha sonra da o kaftanını çıkarıp vezirlerinden birine uzatarak:

– Vasiyetimdir. Bu kaftan ben öldüğüm zaman tabutumun üzerine bu hâliyle konsun. Alimlerin

atının ayağından sıçrayan çamurun değerini, torunlarım ibretle görsün, dedi.

Yavuz Sultan Selim vefat edince vasiyeti yerine getirildi. Bu kaftan tabutuna sarıldı. Türbesine kondu. Yavuz Sultan Selim'in ilme ve âlimlere verdiği değer işte bu kadar güzel ve incedi.

Doğrusu Sultan Selim, ince ruhlu ve nazik olmanın yanı sıra aynı zamanda bir o kadar da sert, haşın ve celâlliyydi. Karşısında herkes rahat konuşmaz, çok defa ondan çekinirlerdi. Fakat bir şeyhülislâm vardı ki o hepsinden farklıydı bu konuda. Bu zat Zenbilli Ali Efendiden başkası değildi. Doğru bildiğini tereddüt etmeden padişaha söyleyiverirdi.

Bir gün Yavuz, Zenbilli'ye:

– Dünyayı ele geçirmek için mi çalışayım, yoksa bütün dünyaya Müslümanlığı yaymak için mi, diye sorunca şeyhülislâm tereddüt etmeden:

– Elbette Müslümanlığı yaymak için, diye cevap verdi.

Yine bir seferinde İstanbul'daki farklı dinlerden azınlıklar, çeşitli karışıklıklar çıkartarak halkın huzurunu kaçırmaya başlamışlardı. Yavuz, bu duruma çok kızmıştı. Asayiş ve nizamı bozan her hadise, Yavuz'u çok rahatsız ederdi. Onlara “Ya rahat durunlar, yahut da topraklarımızı derhâl terk etsin-

ler!” diye bir emir gönderdi.

Durumu haber alan Zenbilli Ali Efendi, hemen padişahın huzuruna çıktı:

– Duyduğuma göre İstanbul’daki azınlıkları topraklarımızın dışına çıkaracakmışsınız padişahım.

– Doğru duymuşsun hocam. Ne var bunda?

– Padişahım, böyle davranmanızın dinde yeri yoktur.

– Neden hocam?

– Çünkü dinimizde zorlama yoktur. Nur içinde yatsın, İstanbul fatihi dedeniz Sultan Mehmet Han, bu kuralı aynen uygulamıştır. Azınlıkların haklarını gözetmiş, onlara hoşgörölü davranmıştır. Siz ki padişahsınız, hem dinin hem de törenin buyurduğu emri yerine getirirsiniz.

Yavuz bu cevaptan pek hoşlanmamıştı. Öfkele-nerek:

– Hocam bu yaptığınız devlet işine karışmaktır. Bu yolun sonu nereye varır, deyince Zenbilli sakın bir şekilde:

– Nereye varırsa varsın. Sizin ahiret işlerinize bakmak benim görevimdir. Ahirette hesabını veremeyeceğiniz işlerden sizi korumak da boynumun borcudur. Huzursuzluk çıkaranları usulünce uyar-mak yerinde olur.

Yavuz, hocasının tavrını görünce yumuşadı, verdiği emri geri aldığını bildirdi. Zenbilli Ali Efendi ise gülümseyerek:

– Şükranlarımı sunarım padişahım. Böylelikle hem o azınlıkları hem de kendinizi kurtarmış oldunuz, diyerek huzurdan ayrıldı.

Şeyhülislâm Zenbilli Ali Efendi, devlet adına yapılan işlerin Kur’ân-ı Kerîm’e ve Peygamber Efendimizin sözlerine, davranışlarına uygun olmasına dikkat ederdi. Yavuz Selim’in davranışlarını İslâm’a uygun bulmazsa, hemen müdahale eder, gerekirse sertçe eleştirir, kimseden çekinmezdi. Hoşuna gitsin gitmesin Yavuz Sultan Selim de Zenbilli’nin söylediklerini sabırla dinler, sesini çıkarmazdı. Yavuz, Zenbilli’ye çok hürmet ederdi. Hem padişah hem de şeyhülislâm “Allah’ın hatırı yücedir, her şeyden önce gelir.” prensibiyle hareket ederlerdi. Yapılan işlerde kendi isteklerinden ziyade Allah’ın hoşnutluğunu ararlardı. Belki bütün zaferlerin, başarıların sırrı da burada saklıydı.

ALLAH'IN SEVGİSİNİ KAZANMAK

istanbul halkı aylardır hasret kaldığı padişah ve ordusunu sabırsızlıkla bekliyordu. Orduyu karşılamak için günler öncesinden hazırlıklara başlanmıştı. Halk, Sultan Selim ve ordusunu en iyi şekilde karşılayıp bağrına basmak istiyordu. Her gün

padişahın İstanbul'a yaklaşıp yaklaşmadığı soruyorlar, büyük bir heyecanla törenlere hazırlanıyorlardı. Fakat Yavuz Sultan Selim, gösterişi hiç sevmezdi. O, hayatı boyunca sadelikten ayrılmamıştı. Hatta daha önce bir bayram merasiminde oğlu Süleyman'ın çok süslü elbiseler giydiğini öğrenince, "Bu ne hâl Süleyman! Annene giyecek bir şey bırakmamışsın!" diyerek onu azarlamıştı. Onun sadelikten ve alçakgönüllülükten taviz vermediğini yakın çevresi çok iyi biliyordu.

Yavuz Selim, yılandan çıyandan kaçınır gibi süsten ve gösteriştten uzak dururdu. Daha İstanbul'a girmeden kendisi için törenler hazırlandığının haberini almış ve bu durumdan son derece rahatsız olmuştu.

Üsküdar'a gelindiğinde, Yavuz Sultan Selim emir vererek herkesin olduğu yerde kalmasını istedi. Ardından, bunca fetihlerin gayesini şöyle özetleyiverdi: "Biz bunca sıkıntıya adımıza şenlikler yapılsın diye katlanmadık. Bizim niyetimiz Yüce Allah'ın rızasını, O'nun sevgisini ve hoşnutluğunu kazanmaktır. Olur ki bu merasimler nefsimizi okşar, Allah korusun, gururumuza yenik düşeriz."

Sonra da, bu zaferi kendisine ve bu millete lütfettiği için Rabbine şükretti.

Sultan Selim, halkın sevgi gösterileri ile İstanbul'a girmeyi reddetti. Aslında onun bu davranışı, sadece Mısır'ı değil, kendi ruhunu ve iç âlemini de fethettiğini gösteriyordu. Yani zaferlerin asıl sahibinin Yüce Yaratıcı olduğuna, insanın başarılı olunca alkışlanmak, gururlanmak yerine şükretmesi gerektiğine dikkat çekiyordu. Başarının zirvesindeyken alkışlanmaktan kaçıp, her şeyin asıl sahibine teslim olmak da bir çeşit fetihtir. Hem de öyle bir fetih ki Mısır'ın fethi bunun yanında küçük kalırdı.

Osmanlı Ordusu o gün Üsküdar'da kaldı. Gece olunca da ordusunu sandallarla sessizce karşıya geçirdi. Binlerce sandal tam bir uyum içerisinde boğazda süzülüyordu. İstanbul halkı onları alkışlamamıştı, fakat belki de gökyüzünün sakinleri olan ruhanîler ve melekler, onu ve ordusunu coşkuyla alkışlamıştı. Ordu şehre o kadar sessizce girdi ki bu ahenkli havayı ne bir at kısnemesi ne de bir köpek sesi bozabildi.

Ülkeler fetheden, düşmanlarını tir tir titreten Yavuz Selim, bir yönüyle de işte böyle mütevazı idi. O şehre girerken, sadece kayık ve sandalların küreklerinin çıkardığı şıkırtı, ay ve yıldızların denizin üzerine yansıyan yakamozları onları selâmlıyordu. Yavuz ve ordusuna da ancak bu yakışırdı.

Her vesileyle kendisinin Allah'ın kulu, kölesi olduğunu hatırlayan Yavuz Selim, Topkapı Sarayı'nda kendine hasırdan sert bir yatak hazırlattı. Fetihlerden dolayı içine bir gurur gelmemesi için o geceden itibaren bir süre hiç de rahat olmayan bu yatakta istirahat etti. Yatağın sert olması, geceleri Sultan Selim'in uykusunu bölüyordu. O da kalkıp gece namazları ve dualarla, karanlıklar içinde bir kandil gibi ışıldıyordu.

AHİRET YURDU

Yavuz Sultan Selim, adalet ve doğruluktan ayrılıp fitne çıkararak, zulüm ve haksızlık yapan iki devleti kısa zamanda yola getirmişti. Hem Safevîler hem de Memlûkleri mağlûp etmiş, İslâm birliğini büyük ölçüde gerçekleştirmişti. Fakat daha yapıl-

ması gereken birçok işi vardı. Doğuda Çin, batıda ise haçlı tehlikesi devam ediyordu. Mısır seferi dönüşünde, Yavuz hiç vakit kaybetmeden tekrar hazırlıklara başladı. Zaman onun için çok önemliydi. Bir dakikasını bile boşa geçirmiyordu. Komutanlar onun hızına yetişemiyordu.

Yavuz, İstanbul'da bulunduğu sıralarda Veziriazam Pirî Mehmet Paşayı yanına çağırdı. Pirî Mehmet Paşa, saraya giderken yanında genç denizci Pirî Reis'i de götürdü. Padişah, Pirî Mehmet Paşa ile donanmanın son durumunu konuşuyordu. Kaptan Pirî Reis'in elinde ise bir takım haritalar vardı. Padişah bunları merak edince Pirî Reis, Akdeniz ve Hint Denizi'nin yer aldığı haritaları gösterdi. Padişah, Pirî Reis'teki geniş coğrafya bilgisini görmüş ve onu takdir etmişti. Daha şimdiden ileride büyük bir denizci olacağının işaretlerini veriyordu.

Yavuz Sultan Selim, Pirî Mehmet Paşadan kısa sürede büyük bir donanma yapılmasını istedi. Emri alan Pirî Mehmet Paşa, hiç vakit kaybetmeden donanma hazırlıklarına başladı. Büyük denizlere açılacak gemilerin yapılmasına başlandı.

Bunu duyan Venedikliler telâşa kapıldılar. Papa, bütün Avrupa devletlerine haber yollamış ve onları birlik olmaya çağırmıştı. Çünkü sıranın kendilerine

geldiğini düşünüyordlardı. Fakat hiç kimse bu seferin nereye olacağını tam olarak bilmiyordu. Çünkü Yavuz, seferin nereye olacağı ile ilgili ser verip sır vermiyordu. Bazı vezirler padişahın ağzını yoklasa da o hiçbir şey söylemiyordu. Bazen de bu tür soruları espriler, nükteler yaparak geçiştiriyordu. Bir gün seferin ne tarafa olacağını soran Pirî Mehmet Paşaya cevaben bir soru sordu:

– Vezirim, sen sır saklamasını bilir misin?

Paşa, sanki padişahıtan bilgi alacakmış gibi ümitlenerek, merak ve heyecan içinde:

– Evet hünkârım, bilirim, dedi. Yavuz Selim te-bessüm ederek:

– İyi öyleyse, ben de bilirim, dedi.

Çok iyi sır saklıyordu. Çünkü plânlarının sonuçsuz kalmasını istemiyordu. Vezirler ise devamlı padişahın kapısını çalıp Akdeniz'deki korsan tehlikesinden bahsediyordu. O dönemde Rodos adası âdetta korsan denizcilerin yatağı olmuştu. Bunlar Mısır'a giden Osmanlı gemilerine zarar veriyordu. Vezirler devamlı "Bunların üzerine gidelim!" derken o, "Hayır, hazır değiliz." diye cevap veriyordu. "Gideriz gitmesine, ama eli boş dönersek iyi olmaz." diyordu. Sanki vefatının yaklaştığını hissediyordu. Fakat hiç kimse bunu fark etmiyor, böyle bir

şeyi akıllarından bile geçirmiyorlardı. Sadece can dostu, sırdaşı Hasan Can, onun tavırlarındaki değişikliği sezmişti ve genç padişahı yalnız bırakmama-ya çalışıyordu. O ise “Bize bundan gayrı ahiret yolculuğundan başka bir yol görünmüyor.” diyordu.

ŞİRPENÇE

Yavuz Sultan Selim, yeni bir sefer için hazırlıklara hız verdi. Ordunun Edirne’de toplanmasını istedi. Kendisi de orduya Edirne’de katılacaktı.

Bir gün Yavuz Sultan Selim yanında çok sevdiği arkadaşı Hasan Can ile sarayın bahçesinde do-

laşıyor ve ona gelecekteki plânlarından bahsediyordu. Bahsediyordu ama padişahın yüzünde hep acı bir ifade vardı. Sanki devamlı acı çekiyor gibiydi.

Gözünü padişahıtan ayırmayan can dostu bunu fark etmişti. Dayanamayıp, sordu:

– Sultanım! Nicedir beraberiz, lâkin rahat değilsiniz. Ya canınız bir şeye sıkkın ya da Allah göstermesin sağlığınızda bir şey var. Acı çeker gibisiniz.

Yavuz Selim Han, Hasan Can’dan bir şey gizlemezdi. Ona dönüp:

– Can yoldaşım sırtımda bir ağrı var. Sen bir bak bakalım nedir? Kaç gündür bana soluk verdirmez oldu, dedi.

Acılar içinde kıvranan padişah, hemen orada sırtını açıp yarasını Hasan Can’a gösterdi. Hasan Can, dikkatle ağrıyan yere baktı. Etrafı iyice kızarmış bir çıban vardı. Hasan Can eliyle bu çibana dokundu. Çıban sertleşmiş, sanki eline bir yumru gibi gelmişti.

Padişaha:

– Hünkârım bunu hemen bir hekime göstersek? Sıradan bir çibana benzemiyor. Merhem vursunlar, Allah’ın izniyle geçer inşallah, dedi.

Yavuz:

– Bunun için hekime gitmeye ne gerek var? Sıkıver şu çıbanı da bitsin bu iş, dedi.

Hasan Can:

– Sultanım, bu çıban daha olgunlaşmamıştır. Sıkarsam, Allah göstermesin yara olur, azar. Bir hekime gösterelim, diye ısrar etti.

Hemen elbisesi ile sırtını kapayan hünkâr:

– Biz çelebi değiliz ki bir sivilceyi hekime gösterelim, dedi. Fakat Hasan Can endişelenmişti. Hayatında hiç bu kadar iri bir çıban görmemişti:

– Bir şey yoktur inşallah, deyip yola devam ettiler.

Yavuz Selim, o gece sırtındaki ağrıdan uyuyamadı. Ertesi gün hemen hamama gitmiş ve oradakilere çıbanı patlattırmıştı. Bu çıbandan ziyade bir yara gibiydi. Çünkü kan devamlı akıyordu. Hemen yarasını sardırdı. Fakat ağrıları giderek artıyordu. Yavuz buna pek aldırmaz etmiyor, bir an önce Edirne'ye ulaşip orduya katılmak istiyordu. O aldırmasa da yanındakiler onun acı içinde kıvrandığını fark ediyorlardı.

Yavuz Selim, sürekli emir verip, “Bir an önce orduya yetişmemiz gerek!” diyordu. Çünkü onun

aklında hep sefer vardı. Ordu başsız bırakılmamalıydı. Bütün hazırlıklar yapıldıktan sonra padişah Edirne'ye doğru yola çıktı. Hasan Can ise durumu anlamış bir an olsun padişahı yalnız bırakmıyordu. Hekimler de padişahın at üzerinde değil, araba içinde yola devam etmesinin daha iyi olacağını söylediler. Padişah yarasını hiç ciddîye almıyordu. Arabaya binmesini isteyenleri azarladı. Hâlbuki ağrılar padişahın bedenini iyice sarsmıştı. O yine hiçbir şey yokmuş gibi yoluna devam ediyordu. Daha önce babası Bayezıt ile karşılaştığı Uğraş deresine geldiğinde, ağrıları büsbütün artmıştı. Artık atın üzerinde duracak hâli kalmamıştı.

Yavuz'un patlattırdığı çıban yara hâline gelmiş ve bir yumruk büyüklüğünde sırtına yayılmıştı. Hekimler ne merhem sürdülerse fayda etmedi. Bir süre daha gidildikten sonra Başhekim Ahi Çelebi dayanamayıp endişesini dile getirdi:

– Sultanım burada konaklasak, at sırtında daha fazla gitmemiz iyi değil, dedi. Zaten padişah ağrıdan sızıdan atın üzerinde zor duruyordu. Acı acı Ahi Çelebi'nin yüzüne baktı ve herkesin yüreğini ağzına getiren şu sözleri söyledi:

– Bizim daha ata binecek hâlimiz mi kaldı Ahi?

Bu söz oradaki herkesin yüreğini parçaladı âdeta.

Yanındakiler ağlamamak için kendilerini zor tutuyorlardı. Kadim dostu Hasan Can ise perişan olmuştu. Üzüntüsünü padişaha belli etmemeye çalışıyordu. Sekiz yılda yedi ülkeyi fetheden genç padişahın bu hâllere düşeceğini hiç düşünmemişti.

Fakat her şey Yüce Allah'tan geliyordu. O, her şeyin perde arkasını bilen, hüküm ve hikmet sahibiydi. Ne takdir etmişse o gerçekleşiyordu. İnsanoğlu bunu ne değiştirebilir ne de erteleyebilirdi. Vakti gelince herkes genç ya da yaşlı O'na dönecekti.

Yavuz Sultan Selim, attan inip dinlenmeye razı oldu. Hasan Can, hemen yerinden fırlayıp onun attan inmesine yardım edeyim, dedi. Ancak padişah, el işareti ile ona izin vermedi. Çünkü kendisi inip oradakilere sağlıklı olduğunu göstermek istedi. Zor da olsa attan indi. Acılarını kimseye göstermemeye çalışıyordu. Fakat bitkin bir hâlde olduğunu herkes görüyordu. Padişaha bir çadır hazırlanmıştı. Hazırlanan yatağa yatırıldı. Hasan Can doktorları toplayıp, heyecanla “Ne olur bir şeyler yapın. Sultanımız göz göre göre gidiyor!” diyordu. Doktorlar ise:

– Şirpençe hastalığına yakalanmış. Bunun çaresi yoktur, diyordu. Hasan Can:

– Bu nasıl iş? Küçük bir çıban sultanımızı bitir-

riyor, diye endişeleniyordu. Doktorlar çaresiz ve suskundu.

Hasan Can, gözyaşlarını silip yine padişahın yattığı çadıra gitmişti. Hünkâr, onu görünce el işareti ile yanına gelmesini istedi. Hasan Can yaklaştı. Kulağını ona iyice yaklaştırdı. Belli ki padişah bir şeyler söyleyecekti.

Yavuz, kısık sesle fısıltı hâlinde konuşuyordu:

– Hasan Can, seni dinlemedik, ama kendimizi de telef ettik, dedi.

Yattığı yerden son bir kez can dostunun yüzüne baktı. Yüzünde bir tebessüm vardı. O, bunun Hasan Can’a son gülümsemesiydi. Yüzü nur gibi parlıyordu. Dudaklarındaki tebessüm sanki dalga dalga bütün yüzüne yayılıyordu. Sonra gözlerini yarım kapatır gibi yaptı.

Bu sırada Hasan Can hıçkırıklara boğulmuş ağlıyordu. Hem ağlıyor hem de Yasin sûresini okuyordu. Padişah da Kur’ân okumada ona eşlik ediyor gibiydi. Hasan Can, dudaklarının kıpırdamasından bunu anlamıştı. Çocukluk arkadaşı, en sevdiği dostu Yavuz Sultan Selim’in başucunda okuduğu Kur’ân ile onun rahatlamasını sağlıyordu. Hasan Can bir ara kafasını Yavuz Selim’e çevirdiğinde, onun yorgun, ama mütebessim bir eda ile tavana

baktığını gördü. Hasan Can gözleri dolu dolu yeniden Kur'ân okumaya başlamak üzereyken, Yavuz Selim Han, arkadaşı Hasan Can'ın elini tutup sordu:

– Vakit ne vaktidir?

Hasan Can padişahına döndü, ince hüznü bir sesle:

– Vakit Allah'la olmak vaktidir sultanım, dedi.

Yavuz Selim Han, hafif aralık kalmış gözlerinden süzülen yaşlarla, Hasan Can'a veda eder gibi baktı ve:

– Şimdiye kadar sen bizi kiminle bilirdin Hasan Can, diye mırıldandı.

Son anlarında Veziriazam Pirî Mehmet Paşa ile görüştü. Ondan, Manisa valisi olan biricik oğlu Süleyman'ı çağırmasını istedi.

Hasan Can tekrar sûreyi baştan alıp okumaya başlamıştı. Yavuz Selim o an derin bir nefes aldı. Bu nefes, koca sultanın dünyadaki son nefesi idi. Son nefesiyle birlikte fâni dünyadaki son sözü de kelime-i şehadet oldu.

Hasan Can, dikkatle ömrü Allah yolunda ve at sırtında geçmiş padişahın yüzüne bakıyordu. “Yapacak daha çok iş var.” diyen Yavuz Sultan

Selim Han, genç denebilecek yaşıta ruhunu Rabbi-
ne teslim etmişti. Osmanlı Devleti'nin ilk halifesi
bu fâni dünyadan bakî âleme göç etmişti.

Mekânı cennet olsun!

SÖZLÜK

adalet : Hak sahibine hakkını vermek, haksızlıktan sakınmak.
Dengeli davranmak. Eşitlik.

aklı selim : İyiye kötüden ayırarak insana gerçeği bulduran akıl.

âlim : İlim sahibi olan, bilim adamı, bilgin.

At Meydanı : Bugünkü Sultanahmet meydanına Osmanlı döneminde verilen isim.

Baharat Yolu : Hindistan'dan başlayıp deniz yolu ile Mısır'a, oradan da Avrupa'ya ulaşan ticaret yolu.

bakî âlem : Sonsuza kadar yaşanacak yer. Hayatın hiç bitmediği ölümsüz diyar, ahiret.

bayraktar : Bayrak taşıyan, lider.

beka : Devamlılık, kalıcılık, sonsuzluk.

belde : Memleket, belli sınırları olan yerleşim bölgesi, büyük köy.

ben : Tende bulunan küçük koyu leke.

cengâver : Cenk eden kimse, savaşçı.

çevik çalak : Atılgan, hızlı, hareketli, güçlü ve becerikli.

çıban : Vücudun herhangi bir yerinde şişkinlik, kızartı ve ağrı ile

beliren iltihap yığını.

edep : 1. Toplum töresine uygun davranma, incelik. 2. Her konuda haddini bilip sınırı aşmamak. 3. Terbiye, güzel hâl.

engin : Ucu bucağı görünmeyecek kadar geniş.

faaliyet : Çalışmak, iş yapmak; etkinlik, hareket, aktivite.

fitne : Kargaşa, karışıklık, düzen bozma.

gaza : İslâm dini uğruna yapılan savaş.

hâdim : Hizmet eden, hizmetçi, emredileni yapıp iş gören.

hâkimü'l-harameyn : Mukaddes toprakların (Mekke ve Medine'nin) hâkimi.

hâdimü'l-harameyn : Mukaddes beldelerin hizmetçisi.

hafız : Kur'ân-ı Kerîm'i ezberlemiş kimse.

halife : 1. Öncekinin yerine geçen. 2. Peygamberimizden sonra İslâm toplumunu yönetmek üzere Müslümanların seçtiği kişi.

halim selim : Anlayışlı, hoşgörülü; sert davranmayan, yumuşak huylu.

harameyn : Müslümanlarca mukaddes kabul edilen Mekke ve Medine şehirlerine verilen ad.

harp : savaş

hat sanatı : Güzel yazı yazma sanatı.

hattat : Güzel yazı yazan kimse.

hayıflanmak : Keşke böyle yapmasaydım düşüncesi, pişmanlık.

hürmet : Saygı

hürmet etmek : Saygı göstermek

Hicaz Bölgesi : Mekke, Medine, Cidde ve Yanbu şehirlerini kapsayan bölgenin adı.

hicran : 1. Ayrılık. 2. Ayrılık acısı.

hususî : Özel, kişi için ayrı bir yeri ve değeri olan.

hutbe : 1. Cuma namazının farzı kılınmadan önce imamın yaptığı konuşma. 2. Allah'ın emir ve yasaklarını cemaate (insanlara) anlatmak.

hünkâr : Hükümdar, padişah, sultan.

iltifat : Yüzüne bakma, hatırını sorma, birine güleryüz gösterme, hatırını sorma.

imar : Yapmak, onarmak, şenlendirmek.

imaret : Yoksullara, düşkünlere ve fakir öğrencilere yardım etmek için kurulan, ücretsiz yemek dağıtılan yer.

istihbarat : Haber almak, taze bilgiler edinmek.

kadim : Çok eski zaman.

kapı ağası : Osmanlı döneminde, saraydaki saadet kapısının (Babüssaade) koruyucusu.

kasem : yemin

kelime-i şehadet : “Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur, sadece O vardır. Hazreti Muhammed, O’nun kuludur ve elçisidir.” anlamında söylenen “Eşhedü en la ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühu ve resulühu.” sözü.

kesif : Yoğun, katı.

kitap kurdu : Okumayı çok seven, kitap hayranı, çok kitap okuyan, kitapları çabucak okuyup bitiren.

konak : 1. Devlet işlerinin yürütüldüğü yapı. 2. Büyük ve görkemli ev.

küllîye : İçinde cami, medrese, kütüphane, aşevi, sağlık ve yardım kurumlarının bulunduğu yapı topluluğu.

liyakatsiz : Lâyık olmayan, bulunduğu yeri ve görevi haketmeyen.

maksat : Amaç, gaye, istenen.

masum : Günahsız, suçsuz.

mekân : Yer, ev.

mesai : Çalışmalar, emekler.

mevlid : 1. Doğum, doğma, dünyaya gelme. 2. Peygamber Efendimizin doğduğu gece, bu münasebetle yazılan ve okunan şiir.

mukaddes : Kutsal. Allah katında değerli olan.

muştı : Müjde, sevinç haberi, beşaret.

muzaffer : Zafer kazanmış, galip gelmiş, başarılı olmuş.

muzdarip : İzdırıklı, ızdırap çeken, dertli.

mübarek : Bereketli, hayırlı, uğurlu, kutlu, bolluk kaynağı.

müsamaha : Hoşgörü, tolerans.

müşrik : Allah'a ortak koşan, tevhid yolundan ayrılmış kişi.

mütebessim : Tebessümlü, güler yüzlü.

mütevazı : Alçak gönüllü, gururdan büyüklenmekten, kibirden uzak.

nida : Ses, sesleniş.

nükte : Dikkat edilip anlaşılmıca hoşça giden, ince manalı söz.

nüktedan : İnce, güzel nükteler yapan kimse.

otoriter : Etkili, yetkili, disiplinli.

piyade : Yaya asker.

pürdikkat : Çok dikkatli.

rahle : Üstüne Kur'ân-ı Kerîm'in konup okunduğu özel bir sehpa.

sadrazam : Osmanlı devleti zamanında başbakan.

sahabi : Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed Aleyhis-selâmı görüp O'na inananlardan, sohbetinde bulunanlardan her biri.

salât-u selâm : Peygamber Efendimize rahmet duaları okuyup, O'na bağlılığımızı yenilemek.

sancak : 1. Asker birliklerine verilen, yazı işlemeli, kenarları saçaklı bayrak. 2. Osmanlılarda il ile ilçe arasında bir yönetim.

sanduka : Mezar üzerine yerleştirilen, tahta veya mermerden yapılmış tabuta benzer sandık.

sene : Yıl.

ser : Baş, başkan.

sima : Yüz, çehre.

sürçmek : Takılıp düşmek, hata etmek, kusur işlemek.

süvari : Atlı asker.

şeyhülislâm : Osmanlı Devleti'nde sadrazamdan sonra gelen, hem din işlerine hem dünya işlerine İslâm'ın emirleri açısından bakıp hüküm veren kimse.

şirpençe : Genelde pek çok çıbanın birleşmesi ile sırtta oluşan, çok çabuk genişleyen ve kesinlikle patlatılmaması gereken bir çeşit kan çıbanı.

şuur : Bilinç, idrak, anlayış.

tabiat : 1. En yüce sanatkâr olan Yüce Allah'ın yarattığı canlı ve cansız varlıkların tamamına verilen ad. 2. Doğâ.

takva : 1. Allah'a duyulan saygı sebebiyle günahlardan sakınmak. 2. Her türlü günahı terk ederek Allah'ın sevgisini, hoşnutluğunu kazanma yolunda yarışmak.

tay : Üç yaşına kadar olan at yavrusu.

tebessüm : Gülümsemek, kahrkaha atmadan hafifçe gülmek.

Tebriz : Bugünkü İran sınırları içinde bulunan büyük ve güzel bir şehir.

tedbir : 1. Önlem. 2. Bir işin sonunu düşünüp ona göre davranmak, gelebilecek tehlike ve zorluklara, hazırlıklı olmak.

tedirgin : Endişeli.

teftiş : Denetim. 2. Bir kurum ya da kuruluştâ işlerin iyi ve güzel yapılıp yapılmadığını kontrol etmek, incelemek.

tekbir : “Allah en büyüktür.” anlamındaki “Allahuekber” sözü.

teklif : öneri

temenni : Dilek, dilemek, istek.

tevekkül : Bir işin gerçekleşmesi için gerekeni yapıp, neticesini Allah'a bırakmak ve sonucuna razı olmak.

tevhid : Allah'ın eşsiz, benzersiz bir tek oluşu gerçeği.

tımarlı sipahi : Selçuklu ve Osmanlı devletleri zamanında, belirli bir arazi hizmeti karşılığında, toprağın vergi geliri ile geçinen askerlerin yöneticisi.

türbe : Daha ziyade âlimlerin, bilginlerin, padişahların kabirleri üzerine kurulup, ziyarete açık tutulan yapı.

unvan : 1. Nam. 2. Şan. 3. Kişi adlarını tamlayan iş, meslek ya da saygı belirten söz. (Örnek: Sultan Selim, "Yavuz" unvanıyla anılırdı.

vahiy kâtibi : Yüce Allah'ın Peygamber Efendimize Cebrail vasıtasıyla bildirdiği âyetleri yazan kâtiplerin her biri.

yakamoz : Geceleri denizde balık veya küreklerin hareketleriyle oluşan parlaklık.

yeniçeri : Birinci Murat Hüdavendigâr tarafından 1362'de kurulan ve 1826'da padişah İkinci Mahmut tarafından kaldırılan, Osmanlı Ordusunun yaya askeri.

yiv : Topun namlusu içinde sarmal olarak açılan oyuklara verilen ad. Bu oyuklar, top güllésinin veya mermisinin hızını artırır.

zemin : 1. Yer, taban. 2. Ortam.